

Хроніки терору

Рік інформаційного пресингу ЗСУ

» стор. 6

«Лимони» на лимонах

Черкаські освітяни на 44 мільйони замовили фрукти та овочі за цінами, які суттєво перевищують ринкові

» стор. 11

На межі можливостей

Перед поновленням чемпіонату країни вітчизняні гранди чітко окреслюють свої амбіції

» стор. 15

Україна молода

Середа, 19 лютого 2025 року

№7 (6023)

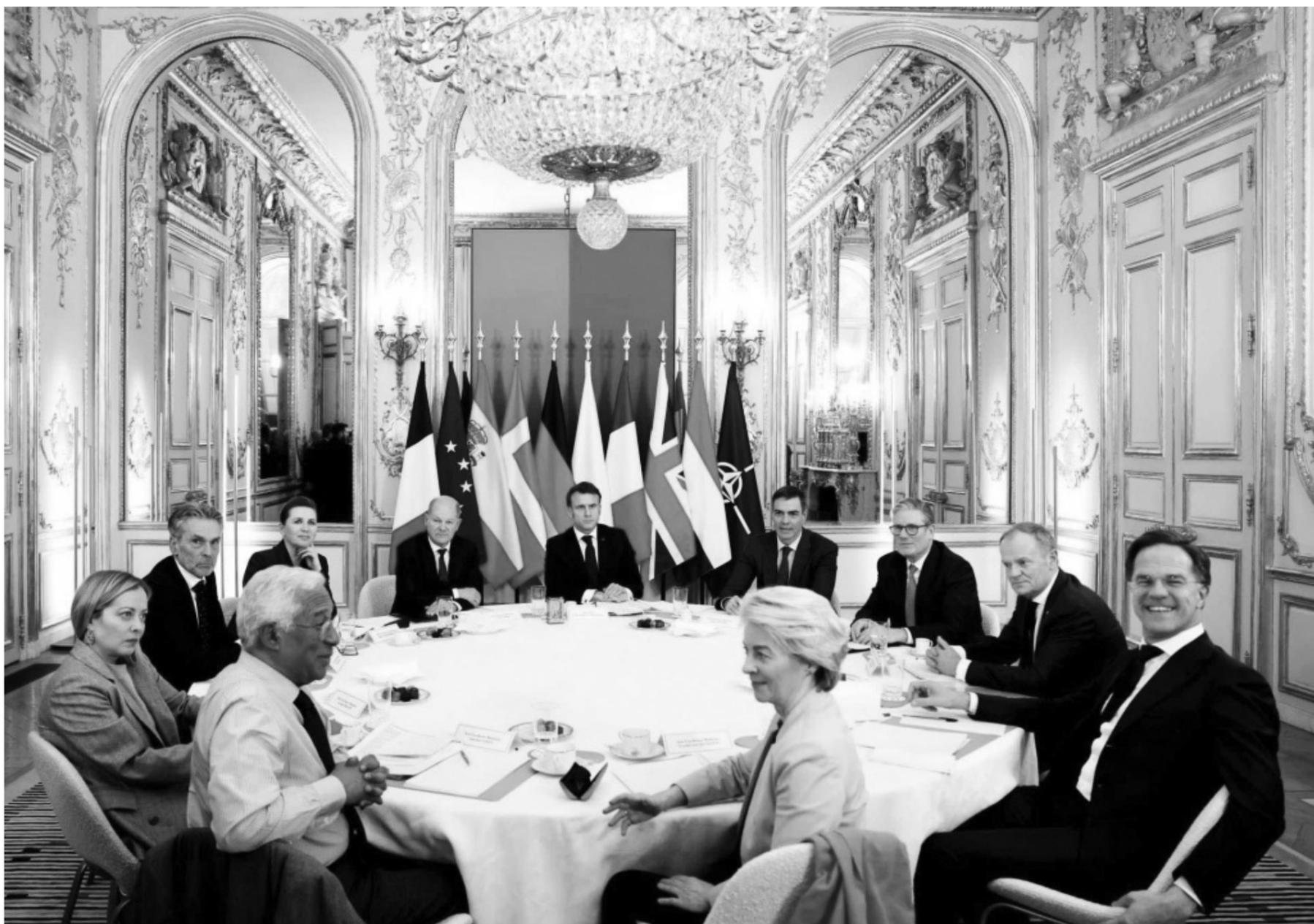
4820094140033

Учорашні курси НБУ:
1\$ = 42,155 грн
1€ = 43,499 грн

Злам Старого світу на тлі дерибану України

Міжнародна політика по-трампівськи

» стор. 5

Після «божевільної» Мюнхенської безпекової конференції президент Франції Макрон зібрав у Парижі європейських лідерів, щоб визначити подальшу стратегію в умовах нової американської політики щодо Європи.

Олександр Сирський
голова командування
Збройних сил України

«За минулий тиждень (з 11-го по 17 лютого) втрати окупантів в автомобільній техніці становили 967 одиниць. Майже тисяча транспортних засобів із боєприпасами, паливом, провізією тощо не доїхали до російських позицій. Крім того, наші воїни лише за тиждень знешкодили 88 ворожих танків та 250 бронемашин».

■ НА ФРОНТІ

Лазерна ТОЧНІСТЬ

Окупанти продовжують наступати по всій лінії фронту, але наражаються на артилерійський спротив ЗСУ

Лариса САЛІМОНОВИЧ

На тлі переговорів, які вирішують долю окупованих територій, кацапи почали влаштувати м'ясні штурми на Донеччині ще з більшою одержимістю. Один з таких самовбивчих боїв у три заходи змусив прийняти 110-та окрема механізована бригада ЗСУ в районі Великої Новосілки.

Спочатку рашисти висунулися на українські позиції потужною колоною, до складу якої входили танк, бронетранспортери та бойові машини піхоти, напхані десантом. Утім уся ця армада спочатку наїхала на міни, а потім наразилася на FPV-дрони та шквал артилерійського вогню.

Спіймавши облізня, окупанти не задоволилися і вдруге пішли вперед одразу з трьох напрямків. Тобто на наші позиції посунули штурмовики, десантура на броневиках і просто піхота. Цей вояк довелося зупиняти касетними боєприпасами, дронами та артилерією. Частина москалів підірвалися на мінах.

Але й після цього орки не вгамувалися, направивши на позиції ЗСУ танк, чотири БМП і два БТРи. Цій колоні вдалося зайти до Великої Новосілки і рушити у бік селища Новий Комар, але там їх «привітали» пострілами з протитанкового комплексу Javelin. Залишившись без прикриття, окупанти з великими втратами повернулися на раніше зайняті позиції.

Загалом бої останнім часом стають усе більш технологічними. Зокрема, ЗСУ розгорнули проти окупантів нову ударну американську зброю. Йдеться про артилерійські снаряди M712 Copperhead з лазерним наведенням, які ювелірно розносять ворожі позиції, командні пункти, склади з боєприпасами і навіть техніку, що перебуває в укритті. Орки від таких змін на фронті точно не в захваті і помітно панікують. Причини цілком зрозуміла. Загальні бойові втрати окупантів в Україні з 24 лютого 2022 року по 18 лютого 2025 року становлять 861 тисячу 90 осіб. Зокрема, протягом позаминулої доби на концерт до кобзона вирушили ще 1 тис. 170 найманців.

Обнадійливою інформацією поділився в Телеграмі головнокомандувач Олександр Сирський. «Продовжуємо нищити ворога по всій лінії фронту, руйнуючи його логістичні можливості», — написав він. — За минулий тиждень (з 11-го по 17 лютого) втрати окупантів в автомобільній техніці становили 967 одиниць. Майже тисяча транспортних засобів із боєприпасами, паливом, провізією тощо не доїхали до російських позицій. Крім того, наші воїни лише за тиждень знешкодили 88 ворожих танків та 250 бронемашин».

■ ДО РЕЧІ

Війну на самих болотах теж ніхто не відміняв. Днями наші дронари атакували Ільський нафтопереробний завод і серією точних ударів вивели з експлуатації станцію «Кропоткинська» на Кубані, що перекачує нафту по магістральному нафтопроводу «Тенгиз—Новоросійськ». Тепер москалі своє чорне золото змушені доставляти споживачам у зниженому режимі і в обхід серйозно пошкодженого об'єкта. Загалом за перші два місяці 2025 року зафіксовано вже 16 атак безпілотників на російські нафтові об'єкти країни-агресорки. На думку експертів, ці прильоти можуть мати значні економічні наслідки та викликати перебої в постачанні нафтопродуктів.

Наталія НАПАДОВСЬКА

Уже в перші дні після оприлюднення програми стало зрозумілим, що вона надзвичайно контраверсійна. До такого кроку президент Зеленський вдався не тільки через заклики американської адміністрації (так, Байден і Трамп у цьому були одностайні: «у В'єтнамі на війну мобілізували з 19 років»). З проблемою мобілізації зрештою стикаються всі країни, які ведуть війни, і сьогодні аргумент офісу президента, що якщо людей в армії побільшає, то забракне техніки та оснащення, — вже не відповідає дійсності. Навпаки. Людина і зброя не є взаємозамінними. Попри всі проривні військові технології, насиченість дронами і робототехнікою, вирішальною фігурою на полі бою залишається солдат. Людей гостро бракує.

Співзасновниця громадської організації Razom for Ukraine, засновниця благодійного фонду Dignitas Любов Шипович бачить у цьому спробу «омолодити» армію і нагадує: за три роки війни армія «постарішала» на 10 років і сьогодні середній вік військовослужбовців — 47 років! За всієї поваги до воїнів, це не є прийнятним для воюючої армії!

«Контракт 18-24» пропонує угоду на 1 млн грн, з яких 200 тис. грн виплачують одразу, а решту під час служби добровольці отримуватимуть як щомісячне грошове забезпечення — до 120 тис. грн + доплати за бойові завдання, тобто загалом до 2 млн грн на рік, безоплатний проїзд та комунальні пільги, навчання у вишах і коледжах у межах квот за кошти держави після закінчення контракту, право на виїзд за кордон після року служби, можливість самостійно вибрати місце проживання ВЛК, іпотека 0.0% річних після закінчення контракту («Оселя»), самостійний вибір частини та спеціальності, компенсація оренди житла на час служби. Після року в ЗСУ доброволець сам вирішує, залишатися у війську чи повернутися до цивільного життя. Заявку можна подати на сайті 18-24.army.gov.ua або через додаток «Резерв+».

«Мотивація юнаків 18-25 років для служби в армії виглядає потужно. Лям підійомних + лям за рік служби + любий вуз і нульова іпотека. Для такого віку — дійсно сильно», — коментує фінансовий експерт Андрій Шевчишин. — А де гроші на це взяти? В бюджеті їх не заклали».

Але більшість фінансових експертів питання коштів не турбує. Старший економіст Центру економічної стратегії Юрій Гайдай вважає, що нові мобілізаційні ініціативи влади «не є критично необхідними сумами — грошей вистачить, навіть якщо 100 тисяч молодих людей підпишуть такі контракти».

Пам'ятаємо, що третій бюджетний рік Україна починає з консервативно закладеними видатками, але по факту на кінець року видатки на оборону збільшуються на 20-30%.

У бюджеті 2025 року закладено очікування 38 млрд дол. фінансової допомоги від партнерів, але маємо впевнені перспективи отримати 50 млрд дол. у рамках програми Ukraine Facility від ЄС.

А от як розподілити цей надлишок — питання. Ситуація невизначена, тож варіантів кілька: різко посилити оборону, перш за все матеріально-технічну базу, залишити частину коштів на невизначені 2026—2027 роки або (і це негативний сценарій) отримати в ейфорії майбутньої передвиборчої кампанії ініційоване ОП різке збільшення неприоритетних видатків, на тлі яких «Вовина тисяча» буде пісним тістечком.

Запропонована модель фінансового заохочення молоді йти до ЗСУ фактично повторює російську модель мобілізації, але, вбудована у вже існуючі параметри українського війська, несе величезні ризики.

«Я не бачу зусиль влади щодо зміни комунікації з суспільством щодо мобілізації та долучення до спільної справи. Таргетування на певну аудиторію — гарна річ, але не під час тотальної війни, коли необхідно максимально сконцентрувати зусилля»,

■ ГАРЯЧА ТЕМА

Заохочують не всіх

Міноборони розпочало проєкт з купою пільг, щоб долучити молодих українців до ЗСУ, а пільги для тих, хто добровільно воює з початку війни, не передбачило

Фото з сайту economics.povnyu.live.

— вважає командир батальйону ЗСУ Олександр Сирський.

Без сумніву, ЗСУ отримають свіжі сили, але одночасно і демотивацію тих, хто вже служить. «Це дискримінація, — написала в своєму ФБ бойова медикня Першого окремого штурмового батальйону «Вовки Да Вінчі» ім. Дмитра Коцюбайла Аліна Михайлова, відреагувавши на пропозиції щодо пільгових контрактів у ЗСУ. — Замість того, щоб гідно опініти тих, хто вже стоїть у строю, хто ризикує життям із 2014-го чи 2022 року, держава просто ігнорує їхні потреби. Ті, хто з перших днів війни взяли до рук зброю, відклали життя на потім, — сьогодні виявилися за бортом».

«Запит на справедливість — це основне, чого прагне більшість військових. Не просто так люди носять шеврони «прийшов добровольцем — отримав довічне». Це сприйняття основне», — вважає командир батальйону ЗСУ Олександр Сирський. — Реально назовні немає виходу, окрім як по втраті здоров'я або через корупційні канали».

А ще спроба продати військову службу молодим, але недосвідченим так, як продають посади на звичайному ринку праці, вкрай небезпечна. «Незабаром 3-річні контракти добігають кінця. То чому б не запропонувати вже навченим та вмотивованим бійцям аналогічні умови продовження цих контрактів ще на рік? Бо ефективність дій тих, хто має три роки досвіду ведення бойових дій, точно є вищою за найвмотивованіших, але... молодих людей, що не мають ані знань, ані навичок, ані досвіду», — слушно зауважує економічний експерт, кандидат наук з державного управління Юрій Гавриленко.

«Якщо вже ви придумали цей закон — покажіть компенсаторні механізми для решти. Яким чином ви подбали про тих, хто 24.02.2022 о 7.00 вже був у військкоматі, не чекаючи вигідних пропозицій від держа-

ви? Це не останні люди зовсім, у мене в роті був заступник міністра освіти, наприклад», — додає командир батальйону.

Чи спрацює такий фінансовий гачок? У рамках «круглого столу» «Чи може Україна використати фінансову подушку для стабілізації фронту?», організованого Центром економічної стратегії, озвучено мінімальний, але песимістичний прогноз — армія може отримати тільки 10-15 тисяч молодих військовослужбовців.

«Якщо це («Контракт 18-24». — Ред.) має на меті наповнити військо молодими та вмотивованими людьми, — покажіть, як це вплине на решту. А моя відповідь — ніяк. При зірваній мобілізації і тотальному некомплекті ці молоді люди ніяк не вирішать питання комплектації війська», — впевнений Олександр Сирський.

Суспільство має недовіру до держави через примусову мобілізацію, відчуття несправедливості у військових, які воюють безстроково, відсутність ротаций та певну економічну безвідповідальність влади. До цього треба додати останнє дискримінаційне рішення Ставки Верховного головнокомандувача, яка дозволила молоді укладати контракти за 1 мільйон на рік не всій армії, а тільки шести бригадам ЗСУ (зі 112): 10-та гірсько-штурмова; 92-га штурмова; 95-та десантно-штурмова; 72-га механізована; 28-ма механізована; 38-ма морської піхоти.

«Таким рішенням підривається рекрутингова кампанія, яку ведуть інші українські військові частини, які також намагаються залучити молодь. Тепер для армії немає сенсу проводити рекламу, спілкуватись із молодими людьми, бо молодих контрактників шугучно поділили на людей двох сортів — тих, хто може йти на контракт за 1 мільйон у кілька обраних бригад, і тих, то хотів би піти служити в інші бригади, але там грошей не платять», — коментує рішення Ставки військовий оглядач Юрій Бутусов. ■

■ А ТИМ ЧАСОМ...

В Україні запропоновано проєкт системи часткової військової служби, яка хоч і складна організаційно, за твердженням авторів, — може забезпечити від 300 до 800 тисяч добровольців. Дослідження Active Group показало, що 34,2% українців готові добровільно мобілізуватися за умови впровадження моделі часткової військової служби. З них 7,8% респондентів зазначили, що «обов'язково мобілізувалися б», а 26,4% відповіли, що «швидше, мобілізувалися б».

Розпочати часткову мобілізацію пропонують як експеримент в одній-двох бригадах. Глибинні інтерв'ю показують, що люди готові захищати країну, але потребують чітких правил гри. Пропонується мобілізація громадян на частковий період часу без відлучення від цивільного життя. Наприклад, 6 місяців військової служби на 12 місяців цивільного життя або 3 місяці служби на 6 місяців цивільного життя. Після періоду цивільного життя, якщо й надалі триває військовий стан, громадянин повертається на військову службу, і так по колу.

Автор математичної моделі реформи Ph.D з прикладної математики Олександр Іванов зазначає: «Модель показує, що за цієї системи, яка наразі діє, оптимальною стратегією для громадян є ухиляння від служби. Натомість запропоновані зміни передбачають умови, за яких добровільна мобілізація буде вигідною для обох сторін».

■ АКЦІЇ

Між Європою і ордою — тільки синьо-жовтий прапор

Наші громадяни вийшли на мітинг у Мюнхені й закликали німецький уряд збільшити військову підтримку України

Олеся МАЗУРКОВА
Німеччина

Поки тривав другий день 61-ї Мюнхенської безпекової конференції, українці не дримали, а вийшли на мітинг у центрі з гаслом «Захистити Україну, захистити Європу, захистити демократію»

Перед кількома сотнями учасників виступили українські та німецькі політики.

Один із них — лідер Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров, який заявив, що вже одинадцять років Москва жорстоко переслідує корінний народ Криму та українців, які не покинули батьківщину після окупації. За його словами, загало 233 людини, з яких 2/3 — кримські татари, були репресовані росіянами, вивезені з Криму та кинуті за ґрати.

Розмову Трампа з путіним прокоментував так: «Ми не дозволимо вирішувати нашу долю без нас. Принцип залишається непорушним: нічого про Україну без України, нічого про Крим без України та без кримськотатарського народу! Умовою мирного договору, яким буде оформлено завершення російсько-української війни, має стати відновлення територіальної цілісності незалежної України станом на 1991 рік, росія як агресор має бути примушена до миру та виплатити репарації Україні, а путін як військовий злочинець має постати перед спеціальним трибуналом і бути покараним».

Олексій Гончаренко, депутат ВР та учасник Мюнхенської конференції, заявив, що ніхто не здасть Україну, доки українці готові її боронити і захищати. Додатково закликав нагадати Європі, що «її від орди захищає тільки синьо-жовтий прапор».

Голова оборонного комітету Бундестагу Маркус Фабер розповів, що з лютого 2022 року відвідав різні міста України п'ять разів та спілкувався з пораненими бійцями: «Ці солдати запитували мене, чому Німеччина не робить те, що роблять Франція і Велика Британія, не передасть ракети Taurus? І я відповідав: так, Німеччина повинна передати ці ракети». Він підкреслив, що в Європі буде

Мітингувальниця з плакатом «Допоможіть Україні захистити моїх німецьких дітей від путіна».

Фото авторки.

безпечно, лише коли Україна переможе.

Антон Гоффрайтер — депутат від Партії зелених — вважає, що з путіним можна домовлятися лише з позиції сили, тому Німеччина та партнери цілком здатні надати Україні таку потужну підтримку, щоб вона здихалася агресора зі своєї землі. Учасники мітингу закликали німецький уряд збільшити військову підтримку України.

Також охочі могли придбати різноманітні аксесуари: брошки, шопери, браслети та інші цікавинки з патріотичним забарвленням. Усі кошти підуть на підтримку хлопців та дівчат, які захищають добробут не лише України, а й усієї Європи. ■

Про Мюнхенську безпекову конференцію читайте на 4 стор.

■ ГЕРОЇ СЕРЕД НАС

Сміливі зі Сміли

Двоє чоловіків врятували на ставку чотирьох дітей, які провалилися під лід

Людмила НІКІТЕНКО
Черкаська область

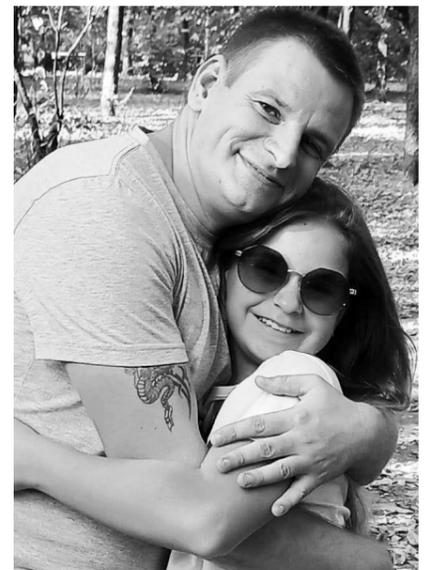
Чотирьох дітей врятували від утоплення на ставку двоє жителів черкаського міста Сміла Олександр Іванченков та Андрій Глінецький. Про це повідомляє смілянський міський голова Сергій Ананко. За його словами, небезпечна ситуація сталася на водоймі у Нижньому парку: п'ятеро підлітків вийшли на тонку кригу, і четверо з них, віком від 9 до 11 років, миттєво провалилися під лід.

«На щастя, поряд опинився справжній герой — Андрій Глінецький. Він випадково проїжджав повз і без вагань кинувся на допомогу. Андрій самотужки прорубався крізь кригу, дістав дітей із крижаної води, отримав порізи, але врятував усіх. Сміла має знати своїх героїв!» — говорить пан Сергій. І додає, що працівники швидкої медичної допомоги госпіталізували підлітків до лікарні з переохолодженням. Зараз діти в безпеці, лікарі надали їм допомогу.

Як уточнює смілянська журналістка Олена Латенко, насправді рятувальників було двоє. Ім'я другого чоловіка, який кинувся на порятунок дітей, — Олександр Іванченков.

Олександр із донькою Златою весело проводили час, спускаючись з гірки. Тут раптом збоку закричала жінка, що діти провалилися на озері під кригу. Олександр не роздумуючи побіг рятувати. По дорозі вхопив палицю, бо сам плавати не вмів. Тож спочатку витягав з води дівчинку за допомогою палиці, а потім схопив за куртку і dopravив аж до берега. Коли повернувся, щоб допомогти наступній дитині, то провалився по груди під кригу і тільки зміг підштовхнути хлопчика до Андрія Глінецького, який вже був у воді.

«Усе відбувалося на очах у доньки Олександра — Златослави. Дівчинка, звичайно, дуже злякалась. Але вже як прийшли додому, відігрілись і трохи відійшли від стресу, вона зрозуміла, який її тато герой. Дружина Ксенія і донька дуже пишаються таким вчинком свого чоловіка і батька. Що, попри власний страх, у критичній ситуації не розгубився і кинувся на допомогу», — зазначає Олена Латенко. І додає: тепер день порятунку підлітків кілька смілянських родин запам'ятають на все

Сміливі сміляни Андрій Глінецький та Олександр Іванченков з донькою Златою. Вони врятували на водоймі чотирьох дітей.

життя. Врятовано четверо дітей, і смілянські чоловіки показали, що дійсно сміливі і відважні.

До речі, за інформацією ДСНС у Черкаській області, того ж дня на Дніпрі біля села Топилівка Черкаського району рятувальники зняли трьох людей з дрейфуючої крижини — 14-річного підлітка та двох дорослих, віком 21 та 41 рік. Відстань до берега була близько 200 метрів. ■

Олеся МАЗУРКОВА

Коли мені було 5, батьки вирішили подивитися, скільки в середньому витрачають на продукти та на які саме йде найбільше коштів. Тому вони почали складати чеки у прозору круглу вазу, яка дуже швидко наповнилася цими загадковими для мене папірцями. І одного разу я таки вирішила, що пора розкрити таємницю, тож зручно вместилися за столом і почала діставати чеки один за одним. Зазвичай на них не пишуть нічого цікавого — хіба зашифровані назви продуктів, які навіть у дорослому віці буває важко розібрати. Та в тій вазі лежали чеки від «Сільпо», що містили в собі маленькі передбачення, які іноді передбаченнями як такими й не були. Найбільш дивне й незрозуміле для мене звучало так: «Краса вас надихає». Я й досі не до кінця розумію, про яку саме красу йшлося...

Згодом прозора ваза переповнилася, чеки відправилися у смітник, а з ними — й початкова мета моїх батьків про впровадження бюджету. Та для мене це стало дуже теплим спогадом із дитинства, який час від часу вириває в пам'яті, коли я тримаю черговий чек від «Сільпо» у руках.

■ ТВОРЧИЙ ЗАДУМ

Ворожіння на чеках

Історії людей, пов'язані з передбаченнями від «Сільпо», об'єднують у книгу

Така особливість магазину привертає увагу не лише покупців та журналістів, а й письменників. Серед них Оксана Шаварська, авторка книг «Рисочка», «8000 миль самотності» та співавторка збірки «Про що вона мовчить». Її роботи — це переважно історії про різних людей, об'єднані певною тематикою. Тож не дивно, що саме пані Оксані спала на думку наступна ідея: «...я опублікувала тут [на фейсбуці]. — «УМ»] пост, який складався з двох речень: «Сергій Жадан написав вірш для Макдоналдс і отримав гонорар 1 мільйон гривень. «Сільпо», а готова написати про вас книгу».

Магазину ця ідея припала до душі — як подарунок він надіслав письменниці торт у формі книги з написом «Книга про Сільпо...». Так зав'язалося знайомство,

а з ним і обговорення подальших планів роботи. Разом вони створили гугл-форму, куди всі бажаючі можуть надіслати свої розповіді, які асоціюються з передбаченнями на чеках.

«У кожного точно є історія, пов'язана з тим, як передбачення з чека або збулося, або дало надію, або наштовхнуло на якийсь правильне чи сміливе рішення», — пише пані Шаварська.

Вона прочитає всі надіслані пригоди, а найкращі впорядкує у книгу. «Особисто для мене це буде книга про усе найкраще, що може статися з людиною у цьому світі. Ця книга буде про віру, про любов, про сміливість, про чудо, про радість, про тепло, про все те, що робить нас кращими. Я дуже вірю в її успіх. Я вірю в себе і вірю, що вам вона принесе

Торт-книга від «Сільпо». Фото Оксани ШАВАРСЬКОЇ.

багато добра».

Якщо ви бажаєте поділитися своєю історією, надсилайте її на цю гугл-форму: <https://docs.google.com/.../1FAIpQLSf711DXz4.../viewform...> ■

Олеся МАЗУРКОВА
Мюнхен—Київ

СПЕЦІАЛЬНИЙ РЕПОРТАЖ

«Європейське жахиття»

Як пройшла 61-ша безпекова конференція в Мюнхені

14-16 лютого в Німеччині відбулася Мюнхенська конференція з безпеки. Її відвідало багато політичних лідерів, кожен переслідував певну мету. Проте основним приводом для зустрічі стало повномасштабне вторгнення росії в Україну майже 3 роки тому. На цій конференції тривали обговорення з приводу мирних перемовин, подальшої підтримки України та навіть критики Європи з боку США. Деякі зустрічі були більш серйозними, а якісь — настільки неочікуваними, що змусили слухачів залякнутися від шоку. Що ж трапилося за ці дні.

Російсько-українська війна

Президент України Володимир Зеленський зустрівся з віцепрезидентом США Джей Ді Венсом, спецпредставником з питань України й росії Кітом Келлогом та іншими.

Венс вважає, що Україна та росія мають знайти компроміс, Європа ж повинна взяти на себе більшу відповідальність за те, що відбувається на континенті.

На думку Келлога, обидві сторони «мають від чогось відмовитися». Він вважає, що участь у переговорах мають взяти три сторони: Україна, росія і, звісно, США в якості посередника.

Зеленський зауважив, що Сполучені Штати ще не мають готового мирного плану, а якщо Україна не вступить до НАТО, то їй знадобиться армія у 1,5 млн військових.

НАТО: бути чи не бути

Щодо цього ситуація неоднозначна. Сенатор-республіканець Ліндсі Грем запевнив, що Трамп знайде спосіб спинити війну, і якщо мирна угода запрацює, а росія знову нападе на Україну — її одразу приймуть до НАТО. (В інтернеті вже почали гірко жартувати: «А кого саме приймуть, Україну чи росію?»)

Грем також порадив, як закінчити війну: «Ви озброюєте цього хлопця (вказав на Зеленського) до зубів. Ви даєте йому цілу партію F-16. Ви даєте йому АТАСМС, ви даєте йому танки. Тому що вони будуть битися. Тож озброймо цього хлопця».

Вступ до НАТО Україні не світить, що було заявлено заздалегідь, і це змусило Бориса Пісторіуса — міністра оборони Німеччини — розкритикувати рішення адміністрації Трампа з двох причин.

«По-перше, членство України в НАТО і, по-друге, питання про те, як можуть виглядати територіальні зміни в Україні. Я думаю, що це було незграбно. Я думаю, що це була помилка. На мою думку, було б набагато краще говорити про можливе членство України в НАТО і можливі територіальні зміни лише за столом переговорів, коли Україна також залучена, а не заздалегідь, до певної міри без отримання плати від Путіна. Я вважаю, що це неправильно».

Участь Європи

Також Пісторіус заявив, що Європа має бути за столом переговорів: «... йдеться про мирний порядок для Європи з агресивним сусідом, росією. Йдеться про наше сусідство, і саме тому ми, європейці, повинні теж брати участь у переговорах. Без участі Європи у будь-якій формі у переговорах важко уявити, що від європейців після цього очікують, як вони забезпечать цей мир, не беручи участі у перемовинах».

Та вже наступного дня Кіт Келлог розбив сподівання німецького міністра оборони на друзки: він не бачить Європу за столом переговорів, посилюючись на проблему «Мінського формату»: «Я чесно вам кажу, що буде відбуватися. Ми подивилися на проблему «Мінська-2». Там було багато людей за столом і вони не мали ніякої можливості долучитися до мирного процесу — це не принесло успіху. Ми не будемо повторювати «Мінськ»».

З іншого боку, Келлог заявив, що інтереси Європи будуть враховані: «... чи всі будуть ваші інтереси включені в ці обговорення? Так. Якщо мається на увазі сидіти фізично за столом, то ні».

Глава МЗС Швеції Марія Мальмер Стенергард прокоментувала його слова із залу: «Зараз ви очікуєте відповіді від нас, чи можемо ми дати своїх [європейських]. — УМ] військових, відправити їх [в Україну]. — УМ]. Якщо ви хочете відповіді, то ми мусимо бути за столом [переговорів]. — УМ]. Якщо ми будемо дійсно відправляти солдатів, то ми мусимо бути за столом».

Холодний душ для Європи

Віцепрезидент США Джей Ді Венс під час свого виступу розкритикував Європу. Він вважає, що найбільша загроза для неї — це те, що відбувається зсередини. Венс засудив той факт, що росія здатна впливати на вибори, завдяки покупці медіа: «якщо вашу демократію можна знищити кількома сотнями тисяч доларів цифрової реклами з іншої країни, то вона не така вже й міцна», — сказав він, посилюючись на анулювання першого туру президентських виборів у Румунії в грудні 2024 року. Тоді, за повідомленнями румунської розвідки, ймовірно росія, яка звісно ж заперечує втручання, зманіпулювала платформами соцмереж, особливо TikTok, аби просунути ультраправого, проросійського кандидата Келіна Джорджеску.

Також Венс додав, що не бачить простору для співпраці у сфері безпеки: «Не може бути безпеки, якщо ви боретесь з думками, з вірою ваших людей. Якщо ви боїтеся голосів у своїй країні, то Америка вам не допоможе, і ви нічого не дасте Америці». Він висловив багато інших тез, та рідч у тім, що виступати мав на тему російсько-української війни. Саме цей відхід від плану шокував слухачів, і навіть спроба віцепрезидента розрядити обстановку жартом «Якщо американська демократія зможе пережити 10 років кліматичної активістки Грети Тунберг, то Європа зможе пережити кілька місяців Ілона Маска» не отримала жодного натяку на сміх.

Зрештою, такий виступ Венса та інші «наїзди» посадовців США на Старий світ, бурхлива реакція на них з боку учасників конференції дали підстави голові конференції Крістофу Гойсгену назвати цьогорічний захід «європейським жахиттям».

Поступки, на які має піти росія

Їх озвучив спецпредставник з питань росії та України Кіт Келлог під час дискусії «Мир через силу: план для України»: «Це мають бути і територіальні поступки, це може бути і відмова від використання збройних сил у майбутньому, можливо, зменшити кількість особового складу».

Накладені на росію санкції він оцінив на 6/10, а їхню ефективність — на 3/10. Також визначив «найболючіші», а саме санкції проти нафтопродуктів.

«Тому треба мати санкції, які б'ють по економіці країни. У нас має бути комплексний план, який би чинив тиск на росію. І тиск має бути всеохопним», — підсумував Келлог.

Мирна угода очима Данії

Прем'єр-міністерка Данії Метте Фредеріксен має тверді переконання, що звучать так: Україна має перемотати у російсько-українській війні, а мирна угода — гарантувати, що росія не зазіхне на Україну знову.

«Який план щодо України? Дозвольте перейти до висновків. План —

Джей Ді Венс під час виступу.
Фото: Andreas Stroh

це виграти війну. Ось у чому суть. Бо яка альтернатива? Якщо ми дозволимо росії приймати рішення щодо європейських питань у 2025 році — це неправильний шлях. Я ніколи не вірила, що війна в Україні насамперед про Україну. Війна в Україні — це про росію, це про її імперські амбіції, про її бажання і волю приймати рішення щодо європейських питань. І ми не можемо дозволити їм це робити. Тому я вважаю, що ми маємо дотримуватися стратегії. А стратегія полягає у тому, щоб виграти війну», — сказала пані Фредеріксен.

Вона також зазначила, що не вірить у потурання чи умиротворення, згадуючи приклад Мюнхенську угоду 1938 року. Тоді Адольф Гітлер оголосив, що це його остання територіальна претензія в Північній Європі. Сьогодні

Мюнхенську угоду загалом прийнято вважати невдалим актом умиротворення, і цей термін став «символом марності заспокоєння експансіоністських тоталітарних держав».

«Мир має бути надійним і справедливим. І цей мир може бути справедливим, і ми можемо довіряти мирній угоді, лише якщо ми будемо впевнені, що росія не повернеться в Україну чи десь ще в Європі. Ось чому нам потрібно виграти цю війну», — додала прем'єр-міністерка.

Також вона підкреслила, що європейці мають бути в разі чого готовими захистити себе: «Ми повинні витратити набагато більше на оборону і безпеку, ми повинні розвивати нашу економіку, щоб мати змогу робити те, що необхідно для захисту наших країн».

ПЕРЕДПЛАТА-2025

Бойова газета героїчної нації

Передплатити «Україну молоду» на березень

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Хто з вас, шановні читачі, не встиг передплатити «Україну молоду» на 2025 рік, це можна зробити зараз, до 20 лютого, і ви отримуватимете газету з березня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплатуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2025 рік:

на місяць — 82 грн.,

на два місяці — 164 грн.,

до кінця півріччя — 328 грн.,

до кінця року — 820 грн.,

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 20 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

Тетяна ПАРХОМЧУК

Спадають маски, сповзають полуди з очей. На нас напали, бо цей сценарій готувався роками. Купу грошей закулісні гравці вливали в дослідження нас і москалів. Аби вивести формулу війни. Для українців: маленький Давид — герой і поборює великого Голіафа.

А тепер, коли дрова в цю історію з Америки вже не підкидають, починає відчуватися присмак використаності. Це — дно. І це було ясно ще з самого початку, але, на жаль, не всім. А зараз просто настав час виходу з ілюзій. І, як завжди, скельця рожевих окулярів ламаються склом усередину. Якщо вийти поза межі України, то проглядається маргіналізація всієї земної кулі. І під ударом — країни з найбільш цілісною культурою та сильними національними традиціями. Усе робиться для того, щоб на землі всі почувалися переселенцями, перекотиполем, вічним орендарями без культури й традицій. Скрізь так, почали лише зі слабших. Нагадаємо, нас суттєво ослабили в 1994 році, коли хитрими дипломатичними комбінаціями-маніпуляціями віджали ядерну зброю.

Розводняк у дві руки

Тому всі ці міжнародні саміти щодо війни в Україні — ні про що або «про все хороше проти всього поганого». І нещодавня Мюнхенська безпекова конференція — з того ж розряду. Вона ще раз продемонструвала, як «красиво» у сильних світу все виходить. Значить, захоплені росією території залишаються за нею, а США забірає собі корисні копалини, розташовані на території, підконтрольній Україні. При цьому на захоплених росією українських територіях корисні копалини і для неї, і для себе видобуватиме Китай. Ба більше, Піднебесна збирається відкрити свої підприємства з видобутку ресурсу тут, на території України, які захопила РФ. І, до речі, обладнання для видобутку і спорудження відповідних підприємств Китай уже давно почав поставляти на наші окуповані московитами території.

Тому коли ця українська земля повернеться під контроль Києва — важке й дуже болоче для нас питання.

Водночас президент Володимир Зеленський спочатку погодився підписати контракт зі США на видобуток наших ресурсів. Однак згодом, у ході його розмови з Британією та іншими європейськими партнерами, виявилось, що вони також хочуть українських ресурсів. Та так, що просто жити без них не можуть.

І тут може початися нова точка відліку, розширення Третьої світової по Європі руками росії. Саме зараз, за словами політолога Олександра Охріменка, РФ готує на території Білорусі нову армію чисельністю близько 200 тисяч осіб, яка найближчим часом може напасти на Польщу та Литву, аби отримати «коридор» до Калінінградської області. При цьому президент США Дональд Трамп уже заявив, що не завадить путіну вчинити цей злочин.

Отже, війна зараз стала головним інструментом міжнародної політики. Час мирного життя, який був раніше, пішов у небуття. Європа занурюється в хаос і війну. Таке вже траплялося в історії. Тепер на території Європи, а точніше в інших регіонах, триватимуть збройні конфлікти, пов'язані з перерозподілом територій. Трамп фактично запустив цей процес, коли погодився віддати частину території України путіну в обмін на дружбу з неофюрером.

Усе вказує, що це були заздалегідь сплановані домовленості. Тому США і вийшли з ВООЗ та збираються вийти з ООН та НАТО.

Хтось може пояснити, за що помирають наші люди?

Сенатор Грем видав базу

Загалом на Мюнхенській конференції було чимало різних заяв, але ніхто ні про що там конкретно не домовився; ніхто нічого толком не знає, зате всім потрібні українські ресурси.

Найдикіша заява прозвучала

від сенатора Ліндсі Грема. Він сказав, що якщо російська федерація нападе ще раз на Україну, то її одразу приймуть до НАТО. Це прозвучало як знущання та езультство. А чому не зараз? Не рік, два, три тому? Цікаво у виступі Грема ще й те, що він проговорився. Сенатор сказав, що, як тільки Штати підпишуть угоду про українські корисні копалини, ця війна одразу ж закінчиться. Тобто, він видав базу і визначив замовників.

Усі учасники згаданої конференції лише робили вигляд, що проходять якісь переговори. Адже насправді все вже давним-давно вирішено.

Історія Європи обнуляється

Увесь світ стоїть на порозі глобальних подій, які можуть змінити все, що ми знали й мали раніше. Старі плани і стратегії були зруйновані за один вечір 12 лютого знаменитих телефонних дзвінків Трампа путіну. Що тепер робити — ніхто не розуміє. Більше немає старої Європи чи Старого світу. Всі правила й угоди, які формувалися десятиліттями після Другої світової війни, зруйновані.

Світ продовжує вибухати Дональдом Трампом. Його непередбачуваність, асиметричність, аномальність створюють нову реальність. Іншу. Протилежну, складену в нестабільну, але прогнозовану матрицю, де жодних правил, старих домовленостей і встановлених звичаїв. Шок і тремтіння.

Проглядається маргіналізація усієї земної кулі. Під ударом — країни з найбільш цілісною культурою та сильними національними традиціями. Усе робиться для того, щоб на землі всі почувалися перекотиполем.

Матеріальне тіло Дональда Трампа все більше перетворюється на ідею, символ, вітер, буревій. Вони змінюють зі звичних, зрозумілих навігаційних курсів ще сильну, але вже інфіковану якимось безумством дійсність.

Велика гра Трампа під виглядом мистецтва укладання угод. Популізм, метафоричні протилежності, серії наборів слів із вкрапленням найчутливіших тем: «Зупинити мільйони смертей», «Велика історія наших народів», «Сильні сторони наших народів і про велику користь, які ми колись матимемо від спільної роботи», «Більше не повинно бути втрачено жодного життя», «Велика впевненість у бажанні путіна, щоб це закінчилось» — і це тільки з одного телефонного дзвінка. Експромти, імпровізації чи продумана стратегія густого туману, в якому й путін має загубитися?

Влада — найсильніший наркотик. Він контролює розум, виробляючи одразу дві бінарні сполуки — адреналін та ейфорію.

Росія не програє, але й не вигрєє

Байден не спілкувався з путіном, називав його агресором,

■ АКЦЕНТИ

Злам Старого світу на тлі дерибану України

Міжнародна політика по-трампівськи

Черговий підпис президента США Дональда Трампа під переформатуванням світу.

злочинцем, убивцею і бандитом. Америка твердо стояла за спиною України. Саме президент Байден унеможливив російський бліцкриг, згуртував союзників і перетворив Україну на потужну воєнну машину. Росія, можливо, і не програє цю війну, але й виграти її вже не зможе.

Водночас оцінка путіном та його генералітетом високого ступеня ризику воєнної поразки від ЗСУ, вірогідно, могла би привести до застосування ядерної зброї.

Це робило Байдена нерішучим, а Трампа тримає в безперервному страху. Тому — мир за будь-яку ціну.

Боб Вудворд у своїй книзі «Війна» називає сім таємних перемовин Трампа з «другом

разом зі стратегічними обмеженнями на її суверенний розвиток, Трамп — рідкісноземельні метали та мінерали на 500 млрд, нафту, газ й іншу Європу». Теж розділену між Трампом і путіном. Бо кремль вимагає НАТО відступити на лінію 1997 року.

Напевно, окремими вимогами буде скасування рішення Бухарестського саміту 2008 року та заборона розміщувати натовські бази на території Фінляндії та Швеції. Не кажучи вже про зняття найбільш драгівливих антиросійських санкцій.

Тепер Трамп, хоч би яку він гру вів, виступає як союзник найстрашнішого агресора ХХІ століття. Хочє він того чи не хоче, але він таким чином приєднує-

нансу. Західні масмедіа назвали це днем тріумфу путіна.

Основні західні ЗМІ — єдині: розмова Трампа з путіним послабила позиції України на переговорах, які ще не розпочалися. А для кремлівського вождя це стало важливим рубежем, який за свідчив крах зусиль Заходу з його дипломатичної ізоляції.

Вступивши в прями переговори через голови українців і європейців, Трамп перетворив путіна на рівного партнера найважливішого лідера в світі. У принципі, Дональд Трамп це й не спростує.

Поїзд Дональда Трампа лише набирає швидкість. Таке враження, що він зупиняється не збирається до перевиборів у Конгрес 2026 року. Можливо, тоді американські вулиці спробують його зупинити. Якщо обіцяне благоденство не настане.

Червоні прапорці українців

Однак не варто нашим партнерам відкидати феномен українців вивертати ситуацію та переключувати плани глобалістів.

Народ України завжди відіграв важливу роль у розваленні держав, які його окупували. І хоч би як це парадоксально виглядало, чималою мірою через те, що не завжди можуть українці домовитися між собою; через те — «Воля або смерть!», але ж і «де два українці, там три гетьмани». Саме це й не подобається сусідам з імперськими замашками — той факт, що всупереч відсутності сильної держави ми не тільки не зникли, а ще й прориваємось на світові інтелектуальні ринки.

Здатність жити поза державою — це червоний прапорець державників. І не лише для росії, а й для Штатів та Британії. Отому нас і намагаються знищити. Але все йде своєю чергою, історія повторюється раз за разом: держава, яка окупує ці землі, розвалиться. Тут народ не любить жити в державі. За винятком невеликої купки дармоїдів. Тож за будь-яких обставин не падаймо духом.

Тримаймося разом на всіх континентах. Зробимо висновки з усіх міжнародних зрад — і провемося! ■

Владіміром». Ще 2-3 телефонні дзвінки він здійснив після обрання у Білий дім. Дональд Трамп послідовно готувався вивести Америку за межі воєнного конфлікту. Ранкова півторагодинна згадана розмова з путіном це підтверджує.

Водночас Трампу необхідно якимось чином переконати росію відмовитися від «всеосяжного партнерства» з Пекіном. Для продовження тиску, торгової війни з Піднебесною, для якої він уже ввів 10% податків на весь імпорт, потрібно якщо не зменшити їх взаємне протистояння США, то зштовхнути лобами.

Яким є пакт Трампа—путіна?

Ми знаємо про Мюнхенську змову 1938 року. Ганебну роль прем'єр-міністра Британії Невіла Чемберлена, який заявив, що приніс мир, але запустив Другу світову війну. Про пакт Молотова—Ріббентропа, яким Сталін і Гітлер у 1939 році розділили залишки Європи. Але ще нічого не знаємо про пакт Трампа—путіна.

Його суть може бути не лише в розподілі України: «путін отримує і юридично закріплює за допомогою США 25-30% України

ся до вісі зла — росії, Північної Кореї та Трану. І зовсім не виключено, що всім цим керує зовсім не Великий Доні, а Пекін, уміло підштовхуючи його до подібних кроків. Це зрада.

День тріумфу путіна

Відбувається фундаментальний розворот Америки, найвеличнішої і найсильнішої демократії світу. В очільника Пентагону Піта Гексета на Раді міністрів оборони НАТО західний журналіст прямо запитав: «А чи не видається вам, що те, що ви зараз кажете і робите, — це зрада України, бо їй обіцяли зовсім інше на початку?».

Той відповідь у душі лексики трампізму: «Звичайно, це не зрада. Весь світ хоче миру, і ми лише допомагаємо всьому світу досягнути цієї мети. Завдяки Трампу. Бо він — найкращий переговорник на планеті».

Для європейських союзників США дзвінок Трампа путіну, його зміст, екстремальна швидкість обопільної оборудки викликали небувалий шок. Розгубленість і елементи паніки.

Вибух Трампом призведе до колективного когнітивного дисо-

КНИЖКА В ГАЗЕТИ

Хроніки терору

Рік інформаційного пресингу ЗСУ

Володимир ЦИБУЛЬКО

Війна завжди створює обставини для надзусиль протиборчих сторін, але ефективність військ завжди опирається на надійний тил. Особливістю ЗСУ є не лише співіснування різних досвідів управління військами, коли офіцери із суто совковим досвідом видають не гірший результат від офіцерів із натовським досвідом. Але ми підозрюємо, що ціна цих досягнень часом суттєво різниться. Окрім того, медіатлом нинішнього етапу війни є неабияка активізація політиків за спиною воюючої армії.

З одного боку, впродовж війни ми й так спостерігали постійне перекидання відповідальності за помилки політиків на військо, але 2024 рік вирізняється особливими обставинами. Відставка головнокомандувача Залужного. Завищення очікування від головнокомандувача Сирського. Прорив на Курщину. Втрати територій на Донбасі у межах міжнародно визнаних кордонів — не менших, ніж відвойованих на Курщині...

Політики за цей час поспішали приписати собі участь у плануванні успішних військових операцій, що виглядає дивно, і дуже швидко організували шквал критики на командування, котрі не могли організувати гідний спротив окупантові.

Ще два важливі напрямки, котрі лежать на плечах політичного керівництва — мобілізація і забезпечення військ, — через медіаінструменти в уяві українців чомусь стали асоціюватися як відповідальність саме військовиків. Тобто, системні диспропорції в управлінні державою і війною створюють деякий біполярний розлад, бо якщо політики вивергають на плечі військовиків аж такий обсяг обов'язків, тоді й політична вертикаль стає п'ятим колесом до воза.

Військо ж не лише воює. Військо в умовах провалів забезпечення високотехнологічним устаткуванням з боку політичного керівництва саме вже перетворилося на величезний виробничий комплекс з оперттям не лише на державу, а й більшою мірою на волонтерські мережі.

За умов війни та інформаційних диспропорцій військо в уяві людей є головним інститутом держави. І ми це бачимо на рівні довіри до людини зі зброєю. Тому за таких обставин політична місія війська полягає ще й у формуванні магістрального шляху для вступу України в НАТО та ЄС. І це треба робити за умов дистанціювання від політики. Ми маємо унікальну ситуацію, адже і для західних партнерів людина зі зброєю в Україні викликає вищу довіру, ніж будь-який політик. Тому політики і розгорнули проти військових «сучу війну», що інколи паралелізується зі сталінськими концтаборами, де кримінальники нападали на політичних. І політичними в цій паралелі є саме військовики. А політики самі собі закріпили в уяві українців образ кримінальників.

Кримінальники, як відомо, були класово близьким до сталіністів. У свідомості україн-

ців багато політиків із правлячої «Слуги народу» також видаються класово близькими до агресора. Таке відчуття ще більше посилюється, коли починаєш структурно розбирати системний інформаційний пресинг, котрий розгорнули політики проти війська в цілому, проти окремих воєначальників і навіть родів військ.

Очевидно, на вершам цього політичного списа під ребро війську є Мар'яна Безугла. Тут вона — більше, ніж фізична особа. Безугла — це система. Ми приблизно уявляємо механіку активізації системи «Безугла», але у цій системі є цілий набір підсистем, зокрема і людей у військовій формі, яких політичне керівництво кооптувало у комфортні військові частини для нарощування політичного потенціалу з метою подальшого кооптування під виглядом героїв війни у партійні виборчі списки. Є й реальні бойові офіцери, котрим раптом засвербив кар'єрний геморой.

Що стало останньою краплею в намірі розібрати механіку інформаційного терору проти війська? Історія втрати першого літака F-16 і загибелі пілота Олексія Меся. Процедура розслідування втрати літака, а тут ще й

лише честь мундира і не лише авіаторів, тут репутаційний випадок проти виробників зброї, котра нам дуже необхідна. Тобто в момент перших випадків використання літака український політик виставляє власні ВПС як неспроможні належно використовувати високотехнологічну зброю, що має сподвигнути в першу чергу виробника припинити транзакції з літаками, і не лише для України.

Чому саме ця історія нагтовхує на думку про систему «Безугла»? Бо, судячи з усного мовлення «інтерфейса» цієї системи, можна сказати, що її когнітивні можливості не видатні, навіть у сенсі того, що Безугла погодилася на цю місію. Перевірку на лояльність вона, очевидно, пройшла під час уже позабуті історії зі слідчою комісією щодо зливу функціонерів Банкової спецоперації ГУР під назвою «Авеню», відомої в народі як «Вагнергейт». Тож логіка постійного політичного пресингу військового керівництва через систему «Безугла» зводиться не лише в тому, щоб перекласти на військовиків частину відповідальності за провали політиків, а й, очевидно, змусити військове керівництво політизуватися.

Питання захисту честі ЗСУ на етапі завершення війни постає особливо актуальним, — по суті, військам політичний клас надав право гинути за країну і сопіти в ганчірочку, не маючи змоги відповісти політикам їхніми ж методами. А застосування військових «методів» — неприпустиме.

не просто літака, а фактично цілого комплексу міждержавної комунікації, коли в постачанні і в підготовці пілотів задіяні кілька великих гравців — держав і корпорацій, — має свої реґламенти, і Україна як найбільш зацікавлена сторона мала б забезпечити режим тиші аж до оприлюднення офіційного протоколу. Встановлення такого протоколу завжди задіяний і виробник, адже він є зацікавленим у високій репутації свого виробу.

У ситуацію з втраченим літаком руками Безуглої було скандально втягнуто і виробника системи ППО Patriot, адже Безугла встигла оголосити фабулу втрати літака як застосування «дружнього вогню» української системи ППО проти українського ж літака.

«За моєю інформацією, F-16 українського пілота Олексія Moonfish Меся був збитий зенітно-ракетним комплексом Patriot через дискоординацію між підрозділами. У доповідях зазначили, що він «не впорався з керуванням». Це повідомлення на сторінці Безуглої в соцмережі ФБ. Для авіаційного співтовариства такий цинічний вкид був просто деморалізуючим. Полковник Ігнат зреагував: «Може, вже хтось таки напише заяву на Безуглу в Державне бюро розслідувань? Скільки триватиме це знущання з країни та війська? Служба безпеки України — тут, напевно, і для вас є робота!».

Можна було б сприймати цей обмін як захист честі мундира авіаторами. Але ж тут не

На Банковій спостерігають, як наростає ненависть до політиків у середовищі рядового і сержантського складу, як зусилля ТЦК не досягають мети у каналізації ненависті до цілого війська, тож як доповнення для повноти картини пробують генералітет і вищий офіцерський склад провокувати на політизацію.

«Великі комбінатори», які запустили торпеду «Безугла», прекрасно розуміють, що політизація Збройних сил перекриває для України перспективу набуття членства в НАТО і ЄС. І це ще одне з надзавдань розгорнутої проти війська системної дискредитаційної кампанії під брандом «Безугла».

Що ще насправді потверджує версію про те, що Безугла є частиною цілого комплексу зусиль і засобів з дискредитації ЗСУ, так це ціла низка кадрових рішень, де політичне дахування Банкової проявлялося для українців не лише як спроможності самої Безуглої, а як спроможності системних гравців, що стоять за Безуглою.

Все починає проявлятися більш випукло саме у пресингу на генерала Залужного. Але тут питання не в особах, тут прийоми і засоби для дискредитації саме системних осіб. І Залужним із війська усунуто ще 16 генералів. Хіба це не в інтересах противника? Хіба якість управління військами після цього покращилася?

Після цієї події мав би статися сплеск політизації військ, але більшість військовиків уже

Серед генералів, які отримали від системи «Безугла» брудні випадки навздогін, — Дмитро Марченко...

... і Юрій Содоль.

засвоїли натовські стандарти, вони розуміють, що військо — це інструмент і виходити за інструментальні рамки — це створювати реальні труднощі для перспективи країни. В той час, коли страх політичного керівництва перед верховенством права та іншими політичним

Військовики по-своєму адаптуються до цього інформаційного терору. Після вочевидь першої апеляції до суспільства полковника Юрія Ігната — «Служба безпеки України — тут, напевно, і для вас є робота!» — він був усунутий із посади. Також генераложерка встигла відтоптатися ще на кількох військовиках.

Генерали Содоль і Марченко звільнилися із ЗСУ й отримали від системи «Безугла» відривати помий у спину. А найцікавіше, що Безугла примудрилася зжертвувати навіть одного з найфаховіших політиків, представника президента у Верховній Раді Федора Веніславського. Професор права мовчки стерпів чарівного пенделю в спину з боку Банкової. Але тепер вона кидається і на дрібнішу рибку. Раптом вона безкарно вивалила в інфопростір відривати помий на Надію Савченко, котра як офіцер мобілізувалася на початку війни і тепер командує ротою. Ну і навіть було вкидати цю інформацію, яка може нести деякі цікаві для розвідки противника деталі?

Ігнат апелював до СБУ, але тепер уже Безугла апелює до СБУ, і Савченко, швидше за все, на цей час промовчить. Ось допис в ФБ Безуглої: «У мережі з'явилася інформація, що Надія Савченко воює як командир роти в одній із бригад ТрО. Однак ніхто не писав, що, як мені стало відомо, саме її самовільний і неочікуваний наказ на відступ підрозділу спричинив «ефект доміно» прориву в Очеретиному, що запустило каскадні процесі формування наступу росіян на Покровськ.

Зверніть увагу на рацию, яку використовує Савченко, — це саме той варіант, який легко прослуховується росіянами.

Прощу Службу безпеки України звернути увагу та детально дослідити діяльність Савченко!».

І враження таке, що СБУ з радістю і рвінням почує Безуглу, бо між кар'єрною сверблячкою і державним інтересом у призначенців Зеленського завжди перемагає кар'єрна сверблячка. Виглядає так, що захист доброго імені ЗСУ перекладається на плечі самих ЗСУ. А ще ветеранів і волонтерів. ■

Валентина
СТРІЛЬКО,
кандидатка
педагогічних
наук,
президентка
Міжнародного
освітнього
фонду імені
Ярослава Мудрого

НАША СЛАВА

Наймогутніша в Європі

Вшанування пам'яті князя Ярослава Мудрого в незалежній Україні

линський. Виступаючи наголошували на тому, що князь Ярослав Мудрий зробив Русь-Україну наймогутнішою країною Європи, підкреслювали, що Вишгород в XI столітті був княжою резиденцією, другою після Києва і в подальшому також відіграв таку ж саму роль для інших князів. Саме у Вишгороді 20.02.1054 року помер Ярослав Мудрий.

Особливу підтримку в організації та проведенні цього заходу надав Український фонд культури на чолі із поетом, народним депутатом України Борисом Олійником. І доленосне рішення учасників науково-практичної конференції ухвалили! А вже 6 липня 1994 року вийшов Указ Президента України Леоніда Кучми «Про створення історико-культурного заповідника у м. Вишгород Київської області». Завдячувати появі такого важливого державного документа треба в першу чергу віце-прем'єр-міністру України

Пам'ятник князю Ярославу Мудрому в Києві.

Перші акції новоствореної громадської благодійної організації присвячувались популяризації імені Ярослава Мудрого, який вивів Русь-Україну на рівень найпотужнішої держави Європи. Саме завдячуючи його дипломатичним і династичним зв'язкам майже в усієї еліти європейських країн сьогодні тече українська кров і присутні гени українців. У жовтні 1995 року в Софії Київській нашою організацією був проведений надзвичайний міжнародний дипломатич-

не було на жодній карті світу.

Особливо мені запам'ятався виступ Посла Франції Домініка Шасара, який говорив французькою, але знав і українську мову. Коли перекладачка озвучила переклад такого змісту: «Російська принцеса Анна стала королевою Франції», він зупинився, перервав свій виступ і, повернувшись до перекладачки, обурливо зауважив українською мовою: «Не російська, а руська!» В храмі вибухнули оплески! Це було якраз те, заради чого ми

Руси-України, мислителя, воїна, державного творця, палкого патріота своєї землі, просвітителя, політика і дипломата. Так, зокрема, 11-12 квітня 1996 року в Українському домі в Києві відбулась Всеукраїнська науково-практична конференція «Освіта і культура XI століття. Діяльність Ярослава Мудрого і сучасників». У конференції взяли участь відомі в Україні історики, академіки, громадські діячі, патріарх УПЦ Київського патріархату Філарет. Матеріали конференції були видані та передані в провідні бібліотеки України. Нещодавно до тридцятиріччя діяльності Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого вийшла моя книжка «Імені Ярослава Мудрого. Історія Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого».

Улітку 1997 року, нарешті, в Києві урочисто відкрили пам'ятник князю Ярославу Мудрому, про що просили українську владу учасники Вишгородської науково-практичної конференції ще у 1994 році. Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого виступив одним із спонсорів спорудження монументу. На відкритті пам'ятника було людно, прийшов і Президент України Леонід Кучма. Однієї із перших надали слово і мені. Пам'ятаю лише, що я закінчила свій виступ словами: «Прости нас, Великий княже, що не зберегли ми міць і силу тієї наймогутнішої держави Русі-України, яку створив ти, що роз'їжджаються твої діти по світах, шукаючи кращої долі! Прости нас, дай нам мудрості повернути Україні її силу й велич!»

А що можемо сказати Ярославу Мудрому ми сьогодні, коли йде кровопролитна війна з москалями-агресорами не тільки за майбутнє многотраждального українського народу, не тільки за нашу територію, мову й віру, а й битва за минуле, за свою правду історію?! І чи кожен з нас тримає стрій на цьому фронті? ■

«Прости нас, Великий княже, що не зберегли ми міць і силу тієї наймогутнішої держави Русі-України, яку створив ти, що роз'їжджаються твої діти по світах, шукаючи кращої долі! І віддаєм ми без бою свою історію одвічним нашим ворогам! Прости нас, дай нам мудрості повернути Україні її силу й велич!»

Миколі Жулинському. Це стало потужним поштовхом популяризації постаті князя Ярослава Мудрого не тільки тому, що по сьогоднішній день для роботи цього історико-культурного заповідника виділяються державні кошти, це була виграна перша битва з москвою за свою українську історію, яку вона нахабно привласнила.

А 27 березня 1996 року була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України «Про спорудження в м. Києві пам'ятника Ярославу Мудрому». Домігся виконання Звернення учасників Вишгородської науково-практичної конференції її учасник, народний депутат України, голова Українського фонду культури Борис Олійник.

Ми ще з більшим ентузіазмом взялися за популяризацію імені Ярослава Мудрого. 4 серпня 1994 року Міністерство юстиції України зареєструвало Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого, який я очолила. Це була перша в Україні установа з ім'ям славетного князя. На той час через «старшого російського брата» на постать Ярослава Мудрого було накладене своєрідне табу.

ний захід державної ваги, який упродовж 30 років після того так ніхто, на жаль, і не повторив. У рамках програми фонду «Софія Київська» до храму Софії Київської в Києві ми запросили всіх послів тих держав, з якими Ярослав Мудрий підтримував дипломатичні та династичні зв'язки. Цей захід головною своєю метою ставив розкриття перед країнами Європи давню українську історію і могутність Русі-України в XI столітті за часів правління Ярослава Мудрого. Це було дуже нелегке завдання, але його проведення в храмі Софії Київської, який збудував Ярослав Мудрий, пройшло на дуже високому рівні. В ньому взяли участь освітяни, письменники, громадські діячі з усіх, без винятку, областей України. До національного заповідника «Софія Київська» прибули послы Франції, Угорщини, Польщі, Великобританії, Данії, Норвегії, Греції, Швеції, Німеччини та інших держав. Не запросили ми тільки посла Росії. Обурився з цього приводу академік Петро Толочко. Я йому пояснила, що не запросила цього посла з тієї причини, що тоді, в XI столітті, Росії ще й близько ніде

проводили захід: визнання правдавньої величі Русі-України, на історію якої посягала і посягає Росія.

На жаль, на наше запрошення взяти участь у цьому дійстві не відгукнувся ніхто із державних посадовців: ні президент України, ні прем'єр-міністри, ні жоден із голів обласних державних адміністрацій, в тому числі і Київської обласної. Не було і представників Міністерства закордонних справ, Міністерства освіти України. В очак учасників заходу це виглядало дико й абсурдно. Всім послам європейських держав були вручені пам'ятні подарунки: історичні довідки про дипломатичні й династичні зв'язки Ярослава Мудрого з тією державою, яку він представляв в Україні, своєрідні Вірчі грамоти, а також точну копію Срібляника Ярослава Мудрого — монети княжої доби, яка була запроваджена в XI столітті на теренах Русі-України.

Упродовж всієї довголітньої діяльності Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого щороку проводив різні заходи з метою повернення із забуття постаті великого князя

Лариса САЛІМОНОВИЧ

У Національному університеті біоресурсів і природокористування України буквально днями відкрили першу в українських університетах інклюзивну комп'ютерну лабораторію цифрових технологій у соціальній роботі, яка поєднала відразу два ключові аспекти. По-перше, тут зможуть навчатися студенти з порушеннями зору, слуху і опорно-рухового апарату. І, по-друге, готуватимуть фахівців для роботи з людьми, які мають особливі освітні потреби. Очікується також, що проєкт стане платформою для розробки інших технологій, пов'язаних з облаштуванням безбар'єрних просторів. Загалом в НУБіП України сьогодні діють більш ніж 300 лабораторій, оснащених сучасним обладнанням. Вочевидь, саме тому цей навчальний заклад і користується попитом серед вступників. Про інноваційні успіхи вишу в інтерв'ю «УМ» і розповідає ректор університету — професор, доктор економічних наук, заслужений працівник освіти України Вадим Ткачук.

«Штучний інтелект уже не є чимось химерним»

■ **Вадиме Анатолійовичу, вітчизняний аграрний сектор завдяки приходу великих холдингів став дуже технологічним. Скрізь впроваджуються нові форми ведення сільськогосподарських робіт, на полях з'явилася інноваційна техніка. Чи готовий Національний університет біоресурсів і природокористування України до цих викликів? Здається, агроном, підготовлений за старими програмами, сьогодні на ринку праці не має жодного шансу...**

— Так і є. Зміни, що відбулися в аграрному секторі, мають дві особливості. З одного боку, впровадження новітніх технологій призвело до скорочення чисельності працюючих у цьому секторі економіки. А з іншого — професійний рівень зайнятих у цьому людей потребує більш широких і комплексних знань та компетенцій, які сьогодні не можуть обмежуватися вивченням вузькоспеціалізованих предметів.

Скажімо, згаданий вами агроном сьогодні повинен не лише знати технологію вирощування тих чи інших культур, а й володіти знаннями з інженерії, економіки, маркетингу, енергозбереження, цифровими компетенціями тощо, застосовуючи у своїй роботі різні інновації, зокрема штучний інтелект.

Загалом, настав час впровадження в освітній процес мультидисциплінарних програм, які, наприклад, поєднують інформаційні технології з глибоким знанням технології виробництва. Для прикладу можна також навести синтез інженерної справи та ветеринарних аспектів, пов'язаних з лікуванням, доглядом і здоров'ям тварин. Важливим є також володіння знаннями з економіки, управління, землевпорядкування.

Маємо низку гуманітарних спеціальностей, популярних серед молоді, але в нашому університеті вони мають специфіку — прив'язку до аграрної сфери. Йдеться про міжнародні відносини, психологію, соціальну роботу та реабілітацію, журналістику, фізичну культуру, туризм, право тощо.

Забезпечити це дозволяє наукова діяльність, співпраця з бізнесом та орієнтація на практичне навчання. Лише минулого року в університеті відкрили чи суттєво оновили 20 лабораторій. Скажімо, лабораторію сучасних технологій у транспортній галузі поповнили новою технікою завдяки компанії Hyundai. Польська компанія Mzuri допомогла осучаснити лабораторію ґрунтообробної і посівної техніки. І це ж далеко не все. Вже маємо перелік наступних лабораторій, які будемо оснащувати цього року. Цим НУБіП і відрізняється від інших закладів вищої освіти: дослідження дозволяють продукувати нові знання, а колаборація з бізнесом забезпечує безпосередній зв'язок із виробництвом.

■ **Очевидно, такий підхід позитивно впливає на популярність університету серед абітурієнтів?**

— Маємо рефлексувати на виклики часу. Незважаючи на проблеми, пов'язані з війною і демографічною ситуацією, ми зберігаємо студентський контингент.

■ ІННОВАЦІЇ

Ректор НУБіП України сектор потребує

Сьогодні Національний університет біоресурсів і природокористування України — це дослідницький університет, який має потужну наукову інфраструктуру та готує мультипрофільних фахівців для аграрного сектору економіки

Щоправда, навчального року через недосконалість правил прийому маємо дещо меншу кількість вступників з числа випускників коледжів. Але в цілому і базовий заклад, і наші відокремлені підрозділи — інститути та коледжі, які готують фахівців у п'яти областях, — виконали державне замовлення та здійснили набір студентів на минулорічному рівні.

Утім викликів сьогодні чимало. На жаль, на деякі аграрні спеціальності державне замовлення скоротилося на 20 відсотків, а на спеціальності, пов'язані з лісовим господарством, — навіть на більше. Тому тут звіряємо годинники як з Міністерством аграрної політики та продовольства, так і з освітянською громадою в цілому.

Якщо ми робимо ставку на сільське господарство, яке є локомотивом економіки України, то мусимо бути свідомі того, що для цього сектору потрібно готувати відповідні висококваліфіковані кадри. Тут без належного фіксованого державного замовлення не обійтися.

■ **Ви вже згадали бізнес, який допомагає університету осучаснювати навчальні лабораторії. Чи замовляють компанії підготовку конкретних спеціалістів?**

— На кожному факультеті та в навчально-науковому інституті в нас діють ради роботодавців. Маємо також і загальноуніверситетську раду, яку очолює відомий своїми інноваціями аграрій Київщини — директор ТОВ «Агрофірма «Колос» Леонід Центило.

Тож постійно проводимо консультації з бізнесом, аби орієнтуватися на ті запити, які вони виставляють до професійної підготовки студентів, котрі прийдуть туди працювати. Цей діалог дозволяє також корегувати навчальні плани відповідно до вимог провідних компаній галузі. Як результат — наші випускники мають більше шансів при пошуку роботи і реалізації своїх кар'єрних запитів. Частина з них знаходять своє перше місце роботи якраз у компаніях наших роботодавців.

Загалом, тісна співпраця університету з бізнесом триває вже понад десятирок років і не обмежується оновленням лабораторій чи корегуванням змісту освіти. Ще одна новація, яку хочемо запровадити, — це сертифіковані місця практики. Йдеться про практичне навчання, де студент оволодіває навичками безпосередньо на робочому місці й одночасно має можливість пройти загальну адаптацію в компанії, познайомитися з її ідеологією, планами з розвитку бізнесу. Проговорюємо також варіанти отримання мінімального рівня соціально-побутових потреб і комунікацію з топменеджментом. Наразі розробляємо алгоритм сертифікації, аби мати базу даних практик, що гарантуватимуть високий рівень підготовки студентів.

«Кожна кафедра повинна мати свою наукову тематику»

■ **Розкажіть, будь ласка, про наукові успіхи університету. Маю на увазі не здобутки «батьків-засновників» вишу, що мають дуже високий рівень, а інноваційні пропозиції ваших теперішніх колег.**

— У дослідництві ми маємо потужні позиції з точки зору не тільки наявності наукових шкіл, результатів досліджень, а й досить пристойного фінансування. Наразі позиціонуємося в десятку кращих університетів і установ усієї України за цими показниками. Для цього беремо участь у

Ректор НУБіП України Вадим Ткачук.

Навчальний майданчик практичної підготовки майбутніх бджолярів.

конкурсах Національного фонду досліджень, Міністерства освіти та науки, маємо досить потужні гранти від різних міжнародних організацій, а також консультуємо бізнес. НУБіП входить до числа п'яти кращих університетів країни за обсягами фінансування виграних проєктів програми «Горизонт Європи».

Про масштаб і важливість досліджень говорять інноваційні розробки, створені вченими Інституту сільськогосподарської радіології, який входить до структури університету. Цей інститут після Чорнобильської катастрофи увесь період збирав дані, досліджував і запроваджував різні методи щодо зменшення впливу радіації на молоко, м'ясо, екосистеми, ґрунти, рослинний покрив тощо. Колектив очолював професор Валерій Кашпаров, який, до речі, минулого року був обраний дійсним членом Норвезької академії наук — єдиний з-поміж українських учених. Після катастрофи на АЕС у Фукусімі японська сторона запросила наших науковців до співпраці. Вони й по сьогодні консультують своїх колег. Ці технології, звісно, використовуються і в Україні.

Також маємо актуальні наукові розробки з регенеративного сільськогосподарства. Йдеться про відновлення ґрунтів, у тому числі й після мілітар-

ного забруднення. За різними оцінками, сьогодні більш ніж п'ять мільйонів гектарів сільськогосподарських угідь унаслідок бойових дій перенасичені різними речовинами, переважно хімічного походження. Науковці університету провели дослідження та напрацювали наукові методи і біологічного, і хімічного впливу на такі землі для того, щоб відновити їх родючість і повернути до використання.

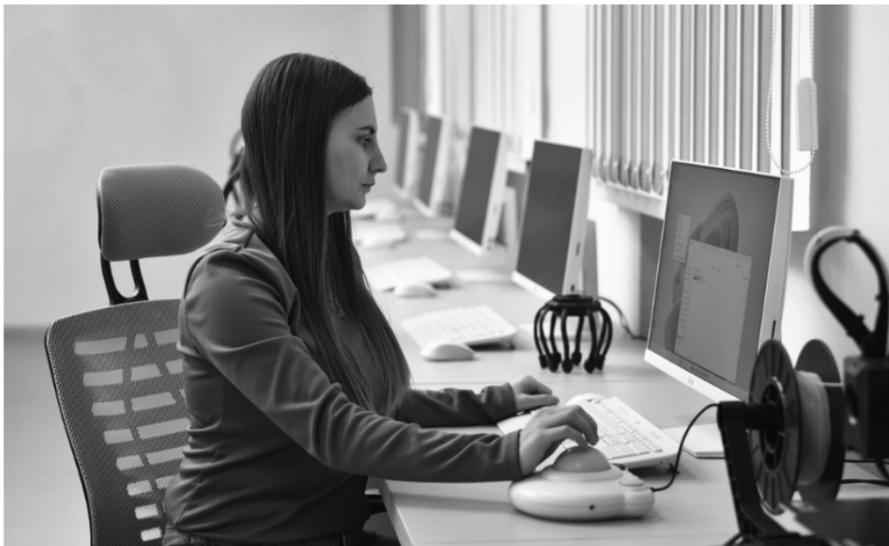
Динаміка також показує, що в Україні наразі швидко погіршується якість ґрунту. Українські чорноземи і той гумус, який вважаємо однією з візитівок країни, за останні 30 років у деяких регіонах зменшилися до 20 відсотків. Саме тому наші вчені багато працюють над розробкою сталих методів ведення сільськогосподарства, коли ми забезпечуємо потреби сьогодення і не шкодимо майбутнім поколінням.

Тут варто згадати школу професора Семена Танчика, під керівництвом якого вперше в Україні було розроблено систему біологізації землеробства. Йдеться про основні теоретичні і практичні розробки, присвячені обґрунтуванню ресурсозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур з урахуванням вимог збереження навколишнього середовища.

Професор Микола Доля відомий у віт-

ІННОВАЦІЇ

Вадим Ткачук: аграрний мультипрофільних фахівців

Інклюзивна лабораторія цифрових технологій у соціальній роботі відкриває доступ до навчання молоді з особливими освітніми потребами.

чизняному бізнесовому середовищі завдяки розробці і впровадженню технологій зменшення впливу пестицидів і гербіцидів на ґрунт. Припустимо, ви внесли для захисту рослин певну кількість хімічних речовин, а їх дія така, що вони впливають на цю культуру і наступного року. Тобто йдеться про негативний вплив їх залишкової кількості. А Микола Доля, професор із захисту рослин, приїжджає до бізнесмена і, провівши певні аналізи ґрунту, каже: «Я вам пропоную комплекс заходів та підбираю такі культури, вплив на які цих речовин буде мінімальним. Відповідно, це дає можливість підвищити урожайність на 15-20 відсотків». І хто б від такої пропозиції відмовився?

Досить непогано наразі працюємо й зі стовбуровими клітинами у ветеринарній медицині, завдяки чому розробляються нові технології лікування тварин. Маємо значні успіхи у створенні нових сортів сільськогосподарських культур, прекрасну лабораторію якості кормів, де науковці розробляють правильні раціони годівлі для тваринництва і птахівництва. Кілька років тому в нас з'явився унікальний Центр аквакультури, на базі якого розвиваємо науковий напрям, пов'язаний з водними біоресурсами. Дана галузь має певну залежність від імпорту кормів, тому наші дослідники розробляють власні зразки для того, щоб забезпечити саме українську складову в розвитку цього бізнесу.

При цьому продовжуємо освоювати нові наукові напрями і нещодавно відкрили таку спеціальність, як нутриціологія. На цю тему ми дискутували досить довго, але все ж вирішили, що культура правильного харчування варта того, аби нею займалася якомога більша кількість фахівців. Зараз у нас вже є відповідна лабораторна база. Очолює цей напрям керівник Асоціації дієтологів України Олег Швець — один з рушіїв розвитку цієї справи. Він активно займається розробкою програми дитячого харчування в школах. Маємо й наукову тематику з харчування військових, які захищають нашу державу. Дуже цікаво виглядає і сучасна лабораторія, де за аналізом крові можна відповідним чином побудувати персональну дієту людини з урахуванням її метаболізму та особливостей організму.

До речі, попит на нутриціологію сформували якраз досвідчені люди, фахівці, які обрали магістерську програму, аби поліпшити свої знання. Згодом вона здобула популярність і у випускників шкіл, які вступають на відповідну бакалаврську освітню програму.

Узагалі у нас фактично кожна кафедра має власну наукову тематику, незважаючи

на те, фінансується вона чи є ініціативною. Тож цілком логічно, що за кількістю отриманих у 2024 році патентів НУБіП визнано кращим серед закладів вищої освіти.

Сьогодні все це користується попитом. Бізнес робить на них замовлення, тому завдяки договорам з підприємцями щодо їх безпосереднього використання в практиці, наукового супроводу та консультування маємо додаткові кошти для подальшого розвитку інновацій.

«Для нас дуже важливо розвивати міжнародні відносини»

■ Наприкінці 2023 року НУБіП спільно з Університетом Лінї в Китаї відкрили інститут прикладних біоресурсів, де проводиться підготовка студентів за трьома спеціальностями — біотехнології, харчові технології і тваринництво. Йдеться також про можливість наукової співпраці. Чи можете сьогодні назвати цей проєкт успішним?

— Маємо ліцензію міністерства освіти та науки КНР на десять років, а також угоду на підготовку 900 фахівців протягом чотирьох років. Наші викладачі виїжджають до Університету Лінї за рахунок китайської сторони і навчають там студентів. Окрім згаданих вами спеціальностей, працюємо і над лісівництвом. Можливо, підготуємо і такий напрям. Цей досвід для нас новий, але ми продовжуємо розвиватися далі. Звичайно, хотілося б, щоб китайські студенти приїздили до нас, але умови воєнного стану не дозволяють сьогодні активно залучати іноземців. Та цей проєкт — однозначно успішний, адже існує попит на нашу якісну освіту.

Ще одне. Для нас дуже важливо розвивати міжнародні відносини. Україна, а відповідно і її вища освіта, інтегрується до Європейського Союзу. З моменту приєднання до Болонської угоди вже дуже багато чого зроблено, та ще чимало попереду. Але запорукою успішного руху вперед є інтернаціоналізація. Наш університет має зараз тісні зв'язки зі 141 вищим та організацією з понад 40 країн світу, є асоційованим партнером двох європейських альянсів університетів — EUGreen та UNIGreen. До послуг здобувачів вищої освіти — 8 програм подвійних дипломів, які ми реалізуємо в партнерстві з провідними європейськими університетами наук про життя. Тільки за минулий рік там стажувалися і проходили навчання 186 студентів. І кожен з них ніс із собою частинку України і представляв її новим друзям. Таку собі молоді освітянські парламентарії.

І ще одне. Маємо сьогодні 289 навчальних курсів, що викладаються англійською мовою. Їх читають 200 виклада-

Лабораторія точного землеробства Amazone. Фото Геннадія КУШАНОВА.

чів, які отримали відповідні сертифікати. Якщо наші студенти бажають навчатися англійською — їх формують у групи, і ми надаємо їм таку можливість.

До речі, якість освітнього та наукового потенціалу нашого університету підтверджується міжнародними рейтингами QS та Times Higher Education, в яких позиціонуємося кілька років поспіль.

■ Нещодавно в НУБіП було відкрито інклюзивну лабораторію цифрових технологій у соціальній роботі, де можуть навчатися студенти з особливими освітніми потребами. Для молодих людей, які на війні втратили зір чи пережили ампутацію кінцівок, це шанс отримати повноцінну вищу освіту. Відомо також, що ваш навчальний заклад активно допомагає армії.

— Стосовно підтримки Сил оборони України, то ми це робимо системно ще з перших днів війни. Понад сто викладачів, студентів та співробітників вступили до підрозділів, які зараз захищають суверенітет держави. На жаль, багато з них віддали найцінніше — своє життя, захищаючи наше право на існування.

Академічна спільнота університету реалізувала чимало волонтерських проєктів і продовжує робити це зараз. До цього року більшість співробітників свій одноденний зарібок переказували у фонд підтримки ЗСУ до Національного банку — це близько мільйона гривень щомісяця. Крім того, ми підтримуємо наших співробітників, які сьогодні воюють з ворогом у лавах Збройних сил: реагуючи на запити максимально оперативно, постійно закуповуємо те, що потрібно для їхніх підрозділів, — РЕБи, автівки, прилади та дрони тощо. Наша позиція чітка: ми не повинні втомитися підтримувати військових до того часу, поки не здобудемо Перемогу і справедливий мир для нашої країни.

Що ж до програми інклюзивності, яку ми реалізуємо, то минулого року завершили її перший етап — створення архітектурної доступності для людей з інвалідністю. Згадана вами лабораторія — перша як в університеті, так і в Україні. Будемо продовжувати цю справу і далі.

■ Вадиме Анатолійовичу, на посаді ректора ви з червня минулого року. Як маєте плани, мрії, надії?

— Так, на цій посаді я з 14 червня 2024 року, але в університеті працюю вже 35 років. Моє перше робоче місце, та що там — усе життя! — пов'язані з цим закладом освіти. Тому мені тут знайомі різні напрями: був помічником проректора з міжнародних зв'язків, начальником планово-фінансового відділу, науково-дослідної частини, директором центру міжнародних зв'язків, проректором з економічних і міжнародних справ. А пів року тому доля

розпорядилася так, що колектив мене підтримав і на посаді ректора.

Які мрії? Найбільша мрія кожного українця — це справедливий мир і Перемога. Що ж стосується професійної діяльності, то хочеться зробити щось хороше і виконати програму розвитку університету, яка реалізується вже понад 10 років, — «Голосіївська ініціатива—2025». Зараз ми працюємо в межах останнього року вже другого його періоду. І розробляємо програму до 2030 року.

Я свідомий того, що повинен стати організуючою силою з виконання тих завдань, які ми спільно для себе визначили. Це не бажання ректора чи якийсь мої персональні амбіції: у нас знизу вгору формувалися напрями діяльності, коли кожен колектив на кафедрі, в навчально-науковому інституті, на факультеті формували свій конкретний план, а ми їх лише систематизували в загальну програму. Тому є бажання, щоб ми дійсно змогли зробити щось корисне і для університету, і для нашої держави в цілому.

Хочеться також забезпечувати комфортні умови для перебування в нашому університеті усіх учасників освітнього процесу, а це вимагає дуже багато зусиль. Маю на увазі і фінансову стабільність, і орієнтацію на кожну людину, адже кадровий потенціал у нас — один з найкращих в Україні.

Важливим для мене є також збереження тих традицій і ключових засад, що формувалися протягом багатьох поколінь, які прославляють університет. Це те, що робить НУБіП унікальним. І в цих традиціях — історичних, наукових шкіл — є місце і для культурно-мистецьких та спортивних: маємо 8 народних колективів, серед них — іменитий ансамбль пісні і танцю «Колося», якому на десяток років більше, ніж мені!

Понад 9 тисяч студентів щороку охоплені фізкультурою і різними видами спорту. Університет сьогодні посідає перше місце в студентській спартакіаді столиці і третє — в Україні. Хочеться все це підтримувати і розвивати.

Національний університет біоресурсів і природокористування України сьогодні — не просто осередок, де ми готуємо якогось спеціаліста, а в першу чергу це носій суспільних цінностей. У нас є програма, що має назву «Фахівець, громадянин, патріот». Тобто, умовно кажучи, не тільки готуємо агронома, а й прагнемо, аби він був свідомою людиною і патріотом України.

Тому моє завдання як ректора — бути постійно в авангарді усіх цих процесів і виконувати ті завдання, які поставили переді мною колектив і держава. Разом — до Перемоги! ■

Тарас ЗДОРОВИЛО

Експозиція має назву «Говори до мене гарно» і триватиме до кінця лютого.

Родина Цимбалів

Подружжя Цимбалів оселилося в Києві на початку ХХ ст., переїхавши з Черкащини із села Ступичне. До Жовтневого перевороту Іван та Лідія були народними вчителями, які заснували власну школу й давали дітям альтернативну імперській освіту. За українську позицію та протидію єврейській погромам царська влада в 1907 році ненадовго арештувала Івана Федоровича, після чого він не міг влаштуватися на роботу. Наступного року родина з трьома дітьми (Віктором, Олександром та Ольгою) переїхала до Києва, де батько знайшов роботу на свічковому заводі. Оселилися на вул. Притиско-Микільській, 2, що на Подолі. Невдовзі народилася донька Тетяна.

Батьки прагнули дати дітям гідну освіту, початковою була домашня, а далі — займалися пошуком найкращих вчителів. Віктор (1901 р. н.) навчався спершу в 3-й чоловічій гімназії, а потім перейшов до 2-ї української гімназії ім. Кирило-Мефодіївського братства, де класним керівником був Микола Зеров. До цього ж закладу батьки віддали всіх дітей.

У червні 1918 року Віктор завершив навчання в гімназії і прагнув навчатися в Київській академії мистецтв, однак час вимагав іншого. Він приєднався до війська УНР: за порадою С. Петлюри навчався в школі старшин (Кам'янець-Подільський), брав участь у боях, а після поразки у 1920 р. разом з військовою частиною відступив на захід, де потрапив у табір інтернованих (Каліш, Польща). Згодом у Празі Віктор здобув художню освіту, співпрацював з львівськими видавництвами. А 1928 р. молодий художник переїхав до Аргентини. Його політичні карикатури, плакати і графіка стали відомими на весь світ, а робота «Рік 1933» — найвідомішим полотном на тему Голодомору. Однак киявська родина про долю Віктора нічого не знала...

Батьки Цимбалів були переслідувані за підтримку Української революції: спершу арештували Лідію, однак Іван Федорович залишився ув'язненим замість дружини, згодом потрапивши до радянських концтаборів.

Лише в 1940-х до родини надійшла перша звістка про Віктора. Доля інших дітей родини: Олександр став художником, проте загинув під час Другої світової; сестра Ольга вийшла заміж і переїхала до Мадриду; а наймолодша Тетяна — стала відомою актрисою, майстринею художнього слова, разом з єдиною донькою Вікторією вони стали активними учасницями українського руху опору.

Донька Тетяна

Народилася в Києві у квітні 1908 року. Навчалася в 2-й українській гімназії, а в 1925 р. вступила до Музично-драматичного інституту ім. М. Лисенка. По закінченні працювала півтора року в Київському театрі юного глядача, а в 1932 р. переїхала до Харкова, бо її взяли до трупи театру «Березіль». Однак після відсторонення в 1933 р. Леся Курбаса довелося знову переїжджати — влаштувалася в драмтеатр ім. М. Заньковецької в Запоріжжі.

У 1938 році Тетяна повернулася до Києва народжувати доньку Вікторію. Невдовзі влаштувалася в Центральний будинок художнього виховання дітей та молоді. Під час німецької окупації, коли нова влада виганяла з власних квартир мешканців центральної частини Києва, переїхала з дитиною до Львова. Там працювала в пересувному театрі, який гастролював Галичиною.

Кілька разів траплялося, що на дорозі трупу перестривали воїни УПА, і тоді позаплановий концерт відбувався на підконтрольній їм території. Так Тетяна Цимбал зустрілася з художником Святославом Гординським, який повідомив, що її брат Віктор живий і перебуває в еміграції.

Після війни роботу в мандрівному театрі довелося покинути, проте їй вдалося влаштуватися як майстру художнього слова у Львівську філармонію, де вона пропрацю-

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

«Говори до мене гарно»

У Києві в Музеї шістдесятництва відкрилася виставка за архівними матеріалами Тетяни Цимбал (легендарної майстрині художнього слова) та її доньки Вікторії

вала близько 10 років. У Київ Тетяна повернулася 1954-го, на запрошення Республіканської філармонії. У 1960-х роках у радянському зросійщеному Києві вона стала символом живого українського слова, взірцем для творчої молоді.

Після здобуття Незалежності продовжувала активну громадську роботу, писала спогади. Померла в грудні 1995 року в Києві й похована на Байковому цвинтарі.

Відлига

Початок 1960-х у Києві — бурхливий час відродження національної культури. При Київському театральному інституті почав діяти Клуб творчої молоді, який заснував студент режисерського факультету Леся Танюк. Невдовзі клубу надали кімнату №13 у Жовтневому палаці, де працювала театральна, літературна, художня та музична секції. До діяльності КТМ долучилася і Тетяна Цимбал, там завдяки Танюку панував культ театру і його репресованих діячів (П. Куліш, Л. Курбас). Актрису вже добре знали як виконавицю української класики, на її виступах усім відомі твори звучали в зовсім новій інтерпретації, мали заборонене тоді націоналістичне звучання. У 1960-х вона найбільше виконувала твори Шевченка, Франка Лесі Українки, Тичини, Рильського, Довженка, Олеся, Антоненка-Давидовича, з молодих поетів — Симоненка, Костенко та Драча. До КТМ Тетяна Цимбал брала участь у літературних обговореннях, виставках, пізнавальних подорожах Україною.

Влітку 1963 року актриса запросила Танюка допомогти в підготовці вечора до 50-х роковин смерті Лесі Українки. Так народилася одна з найцікавіших монодій — «Дочка Прометей». Проте вечір, призначений на 31 липня, останньої миті заборонили, не допустивши численну публіку до естради першотравневого парку. Тоді на пропозицію організатора Івана Дзюби захід відбувся на паркових лавочках під огорожею стадіону «Динамо». Коли почало темніти, а Тетяна почала читати вірш Лесі «І ти колись боролась, як Ізраїль...», глядачі почали присвистувати саморобними смолоскипами — згорнутими запаленими газетами. Наступного дня на роботі у філармонії актрису викликали і змусили писати пояснювальну. Але замість «покаянної» записки Цимбал написала «наступальну», в якій звинуватила владу в зриві культурного заходу.

Після вечора пам'яті Т. Шевченка в 1964 р. під тиском КДБ дирекція філармонії відправила актрису на пенсію. Також існувала неофіційна заборона запрошувати її до участі в радіоєфірах і телепередачах, заходах Спілки письменників УРСР чи товариства «Знання» через «політичну неблагонадійність». З того часу їй допомагала організувати неофіційні концерти у школах, інститутах, на підприємствах, в різних громадах її подруга Оксана Мешко. Заходи часто проходили й за участі Євгена Сверстюка (до арешту 1972 р.).

Онучка Вікторія

Вікторія Цимбал народилася в Києві у листопаді 1938 року — у родині до неї зверталися «Вікторина», а назвали на честь зниклого дядька-художника, з яким мамі Тетяні вдалося вийти на контакт лише в 1960-х роках, незадовго до його смерті.

Дівчинка зростала в атмосфері високого мистецтва, успішно навчалася в школі, додатково вивчала гру на фортепіано, літературу та іноземні мови. Перші 5 років минули в україномовній родині киян, тому після переїзду з мамою до Львова під час війни мовне середовище було цілком природним.

Після 5-го класу у Вікторії виявили туберкульоз кісток. Найгірше, що хворо-

ба почалася не з кінцівки, а одразу з хребта. Дитина була змушена лежати в спецкорсеті, і жоден лікар не давав гарантій, що хвороба відступить.

Як і попереднього століття, великі надії покладали на відповідність клімату. Мати влаштувала Вікторію в спецсанаторій ім. О. Боброва (Крим, Алушка), де вона мала одночасно навчатися й лікуватися. У цьому закладі вона пробула аж до випускних іспитів.

З цього часу залишилося чимало листів Вікторії з мамою і бабурою (бабусею) Лідією, але таке спілкування не могло компенсувати розлуки з найріднішими. Саме тому серед листів знаходимо «Мої до мене». Тетяна за кожної okazії відвідувала доньку, й тому в родинному архіві збереглося багато фото з Криму.

Шістдесятниця

У 1957 р. Вікторія повернулася до Києва і вступила до інституту іноземних мов. На останніх курсах вона почала ходити до КТМ, паралельно працювала гідом-перекладачем із супроводом іноземних туристичних груп. Після закінчення інституту в 1962 р. працювала спершу вчителькою в одній з вечірніх шкіл, а згодом бібліотекаркою Центральної наукової бібліотеки АН УРСР.

Вікторія звільнилася з бібліотеки перед відомою пожежею 1964 р. Більшість свідомої молоді не бачила випадковості в тому, що горів саме відділ україністики, тому Євген Сверстюк за підтримки Івана Світличного написав відому працю «З приводу процесу над Погружалським», яка набувала популярності в «самвидаві». Знаково, що ця подія наклалася на ювілейний рік Т. Шевченка.

На все життя Вікторії запам'ятався Шевченківський вечір у Будинку вечірних 24.05.64 р. Тоді у виконанні Тетяни Цимбал звучали твори «І мертвим, і живим», «Кавказ», «Сон», «Катерина». Зала гриміла оплесками й не відпускала улюблену артистку.

«Чого ви так довго затримуетесь на сцені!?» — сичав наглядяч КДБ, він же директор Укрконцерту Кулаков. На закінчення виступу Тетяна прочитала поему Івана Драча «Смерть Шевченка». Після концерту ніхто не хотів розходитися. Учасники сформували колонну, яку очолили Тетяна Цимбал з дочкою і Ліною Костенко, та з квітами рушили до пам'ятника Шевченку в університетському парку. А поряд ще диміла та тліла бібліотека...

Загалом Вікторія завжди була в колі шістдесятників, тому її усні та записані спогади завжди були живими й теплими. Але згадували її про неї. У щоденнику Ірини Жилинко за 24 січня 1964 р. є спогад, як у художній майстерні в Лаврі «чаклує над мозаїкою» Опанас Заливаха: «Він приїхав з Івано-Франківська, щоб зробити тут цю мозаїку — велетенський Шевченко на тлі сонця відчайдушно й грізно стискає в кулаки здійснені руки. Опанас працює як одержимий. Атмосфера романтична: посередні, на ящиках, лежить горизонтальна робота, а при стіні — драбина. Опанас колується, потім лізе на драбину і дивиться, примруживши одне око. Потім знову колується. Об ту драбину і подер одяг. Віта Цимбал допомагає йому. У бідній дівчині вже моголі аж горять. Опанас клеїть, а вона видубує. Це жахлива робота».

Друзі

Друга Вікторії Цимбал, художника Опанаса Заливаха, ув'язнили під час першої хвилі арештів 1965 р. Тоді Вікторію оминули переслідування, вона працювала науковою співробітницею Інституту філософії, де також формувалося своє, опозиційне до радянської політики, коло. Після масових арештів у січні

Вікторія Цимбал.

1972 р. співробітники інституту Василь Лісовий та Євген Пронюк відновили видання «Українського вісника», їм допомагав студент Василь Овсієнко.

Крім того, Лісовий написав протестний лист проти репресій, який допомагала поширювати і Вікторія Цимбал (клеїла конверти зі старих домашніх шпалер). На початку липня 1972 р. арештували Пронюка і Лісового, а в їхніх друзів та однодумців провели обшуки. До Вікторії також прийшли, однак вона встигла «підготуватися»: небезпечний самвидав, опальні книжки та рештки шпалер винесли з дому, спілкувалася обережно, підозрюючи встановлення «жучків» на телефоні. За спогадами, родина взяла собі за звичку періодично ховати телефон між подушками у великій металевій касеті — це створювало додаткові перешкоди для тих, хто прослуховував.

Отже, з квартири Цимбалів кадебісти пішли ні з чим. Усіх, хто був пов'язаний з «групою Пронюка», викинули з Інституту, хоча звільнення Вікторії трохи відтермінували через декретну відпустку і народження сина Богдана.

Через переслідування Вікторії не вдалося влаштуватися за фахом. До 1980 р. вона працювала старшим інженером (хоча насправді перекладачем) у НДІ «Хімпроект», допомагала мамі збирати і розсилати українські книжки до сільських бібліотек та українських громад, надавала підтримку родинам політв'язнів.

1990-ті роки, окрім загальнонаціонального піднесення, принесли їй страшні втрати: 1995 року померла мама, а 1998-го загинув в автокатастрофі єдиний син Богдан, що був активістом НРУ. Вікторія продовжила активну громадську роботу у Всеукраїнському товаристві політв'язнів та репресованих, активно допомагала Миколі Плахотнюку з ГО «Музей шістдесятництва».

У серпні 2012 р., коли офіційно музей відкрили як філію Музею історії м. Києва, почала працювати провідною науковою співробітницею: формувала фондovu колекцію музею, описувала експонати, ділилася спогадами про покоління шістдесятників. Померла 18 січня 2024 р. й похована на Байковому цвинтарі.

P.S. Не можемо не додати, що пані Вікторія була однією з небагатьох друзів, присутніх на скромному весіллі в 1964 р. моїх батьків-шістдесятників — Раїси Цвігун та Василя Здорова. ■

■ Є ПРОБЛЕМА

Розпочнеться... позавчора

Українське радіо було еталоном української мови. А що нині?

Олександр КОСОВЕЦЬ, член
Вченої ради Українського
географічного товариства,
член Національної спілки
журналістів України;
Руслан РЕВЯКІН, перекладач з
англійської та арабської мов

Автори не вперше звертаються до проблем з українською мовою у ЗМІ. Зокрема, остання публікація з цієї теми була у статті «Робота над помилками. Підказки» в №37 від 11 вересня 2024 року. Безперечно, тішить те, що певні висновки було зроблено з боку радійників. Зокрема, ведучий Українського радіо засвоїв, що вислову «не перемикайтесь» не існує, а є «не перемикайте», яким він послуговується протягом останніх етерів.

Але загалом із того часу ситуація, на наш погляд, змінилась лише в гірший бік.

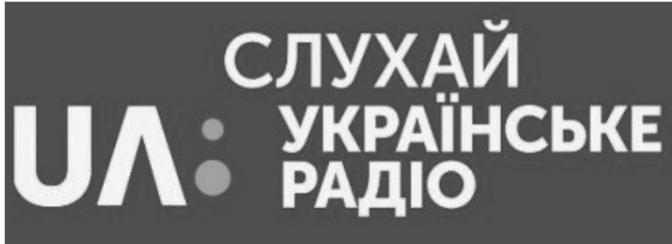
Зокрема, з грудня минулого року на Суспільному радіо звучить реклама щодо необхідності прослуховування «верифікованих новин». Термін настільки незрозумілий, що сестра одного з авторів зверталася з проханням його роз'яснити. Невже на 34-му році незалежності треба вносити у вуха слухачам зайвий англіцизм? Поголовне вивчення англійської мови в нас тільки планується, і навряд чи воно охопить слухачів середнього і старшого віку.

В ранковій інформаційній програмі Суспільного радіо 5 січня цього року замість зрозумілого всім терміну «рятувальник» ведуча вжила «лайфгард». Невже важливу професію потрібно шифрувати англіцизмом, який більшості слухачів є незрозумілим? Натомість у підсумковому випуску новин в інформації про свято Водохреща у столиці звучав звичний термін «рятувальник». Виходить, що можна обійтися без англіцизму?

9 січня після випуску новин о 16.30 в етері Українського радіо розпочалась програма «Реконструкція», в якій пролунало слово «тригерить». Що це таке? На думку авторів, доцільніше було вжити зрозумілі всім «бентежить» або «занепокою».

Того ж дня у вечірньому випуску новин після 19.00 звучав репортаж із Дніпропетровщини, і регіональна кореспондентка цього регіону вживала термін «скважина», хоча це явний русизм. В українській мові є усталений термін «свердловина», причому вживання згаданого русизму — це не поодинокий випадок.

11 січня у випуску «верифікованих новин» прозвучала інформація про розлив нафтопродуктів у грудні в Керченській протоці через аварію двох рашистських танкерів, у результаті яких вилито кілька тисяч тонн нафти, яка з часом дісталася до південних та західних берегів Криму. Загалом, ін-

формація була цікавою, спеціалісти розповідали про неї фахово. На жаль, завершення було абсурдним, бо кореспондентка з посиланням на дані Міністерства (невідомо якого) підсумувала, що в море «вилито 8 тонн нафти». Тоді в чому ж була верифікація, коли «тисячі» перетворюються на «тонни»?

У новій рубриці «Строката Україна» неодноразово звучала інформація про слово «опука», яке нібито притаманне тільки Ріпкинському району Чернігівщини. Однак насправді слухачів вводять в оману. По-перше, Ріпкинського району не існує з 2020 року, його територія нині входить до складу укрупненого Чернігівського району. По-друге, слово «опука» повсюдно вживали в середині двадцятого століття в селах на Бориспільщині, звідки родом один з авторів. Воно означало маленький м'ячик, яким грали у «гілку». А великим м'ячем грали у футбол...

У підсумковому випуску новин 13 січня прозвучала інформація про реабілітацію інвалідів війни, в якій журналіст повідомив, що у воїна ампутовано «дві ноги». Звичайно, українською мовою мало б звучати «обидві ноги».

У ранковому етері суспільного радіо 16 січня в рекламі прозвучала фраза — «щодо гендерної інклюзії у будівництві», і це, на наш погляд, звучить явно недоречно. Також ведуча, яка напередодні потішала нас неправильним наголосом у звичному слові «весна», запам'яталась тим, що «ціни торкаються всіх». А її знання українських прислів'їв — «Крутиться як вуж на пательні» — нас розмешило, адже в Україні хіба що в часи Голодомору піддавали вужів термічній обробці, а натомість робили цей процес із в'юнами, яких не так давно водилось багато у болотах та малих річках України. Тож як тут не пригадати ще одне українське прислів'я: «Чув дзвін, та не знає, де він».

У випуску новин після 21.00 Суспільне радіо транслювало виступ на спільній пресконференції президента України державною мовою, а його колеги з Великої Британії — англійською без перекладу протягом кількох хвилин. Причому ніяких коментарів з цього приводу українською не прозвучало. Виходить, що всі громадяни України можуть перекладати синхронно з англійської?

19 січня після дев'ятої

ранку ведучий неодноразово в розмові зі співбесідницею, з якою обговорювалась проблема переселення людей з «психічними захворюваннями», використав термін «психіатричні захворювання». А це не тотожні поняття. На жаль, співбесідниця замість терміну «випадок» декілька разів згадувала слово «кейс». Але навіть у розмовно-побутовій темі вживати англіцизм і чому ведучий не застеріг від невиправданого вживання записки, який тут був доречний як корові сідло?

До 2017 року Українське радіо було державним радіомовником. Прикро, що його перетворення на Суспільне пішло на шкоду. Зокрема, з етеру зникли такі популярні протягом десятиліть програми, як «Обрії», «Колос», «Вечірня колісанка», «А ми до вас в ранковий час» тощо.

Ну а що ж маємо натомість? Безкінечні повторення, що звучать іноді по три рази на добу! При цьому ведучі ніколи не попереджають, що програми йдуть у записах. Особливо прикро слухати безкінечні повторення вранці, хоча в кожному обласному центрі є кілька кореспондентів. То за що вони отримують зарплату, якщо постійно не подають актуальну інформацію з регіонів?

Нам здається, що в умовах воєнного стану радіо має поширювати перш за все актуальну інформацію про поточні події в державі та світі. Хоч як дивно, тут першість належить спортивній редакції. Вона регулярно повідомляє про футбольні результати в англійській та іспанській прем'єр-лігах.

Нас як патріотів України передусім цікавлять хід та результати ігор українського чемпіонату.

16 лютого у програмі, яка звучала після 13-ї години, ведуча попередила слухачів що «Мюнхенська конференція розпочнеться у п'ятницю». Але ж на момент виходу передачі в неділю вона вже закінчилася, хоча про повтор програми слухачі, як завжди, не були попереджені.

У передачах, які транслюються у повтори, інколи звучать попередження про повітряні тривоги, які були при першому виході передачі в етер. Коли ж врешті-решт припиниться цей абсурд?

На завершення сподіваємось, що новий 2026 рік розпочнеться на Суспільному радіо не концертом совдепівської «радіоточки», як це, на жаль було у 2025 році. ■

■ ОБОРУДКИ

«Лимони»
на лимонах

Черкаські освітяни на 44 мільйони замовили фрукти та овочі за цінами, які суттєво перевищують ринкові

Людмила СТРИГУН

Департамент освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради замовив ТОВ «Каштан-Плюс» овочі та фрукти на 44,29 млн грн за вищими від ринкових цінами. Про це повідомляється в системі «Прозорро», пише сайт «Наші гроші».

Для харчування дітей у дитсадках Черкас упродовж 2025 року поставлять апельсини, лимони, банани, яблука, груші, буряк, гарбузи, білоголову та цвітну капусту, свіжі кріп та петрушку, молоду моркву, свіжі огірки та помідори, перець, редиску, зелену та ріпчасту цибулю, часник.

«Апельсини діаметром не менше 5 см рахували по 98 грн/кг. «АТБ-Маркет» продає єгипетські апельсини по 60 грн/кг, що на 39% дешевше, а «Сільпо» пропонує турецькі апельсини по 68 грн/кг, що на 31% дешевше. На сайті «МінфінМедіа» в січні середньомісячна ціна апельсинів по магазинах (Auchan, Metro, «МегаМаркет») була 70 грн/кг. Нещодавно КП «Добробут» Полтавської міської ради замовляло апельсини діаметром не менше 5 см по 69 грн/кг, що на 30% дешевше», — наводить приклад сайт «Наші гроші».

Лимони діаметром не менше 4 см замовили по 95 грн/кг, тоді як «Фора» продає їх по 69 грн/кг, що на 27% дешевше. А середньомісячна ціна лимонів у січні по магазинах (Metro, «МегаМаркет», Novus) була 76 грн/кг, що на 20% дешевше. Нещодавно освітяни Шевченківської районної державної адміністрації в місті Києві для харчування в дитсадках замовляли лимони по 60 грн/кг, що на 37% дешевше.

Свіжі короткоплідні (до 14 см) огірки врахували по 190 грн/кг. «Сільпо» продає такі огірки по 129 грн/кг, що на 32% дешевше, а Auchan — по 127 грн/кг, що на 33% дешевше. Відділ освіти Рокитнянської селищної ради Київської області замовляв короткоплідні (до 14 см) огірки по 59 грн/кг, що втричі дешевше.

Ріпчасту цибулю від 5 см замо-

вили по 25 грн/кг, тоді як «Фора» та Varus пропонують її за однаковою ціною — 13 грн/кг, що майже вдвічі дешевше.

Пізностиглі груші діаметром не менше 70 мм врахували по 97 грн/кг, тоді як освітяни Ірпінської міської ради Київської області для дитячих садочків замовили такі ж груші по 63 грн/кг, що на 35% дешевше.

Ціни у договорі на інші овочі та фрукти не перевищували ринкові.

Отже, резюмують журналісти «Прозорро», ймовірна переплата за згаданими позиціями становить приблизно 3,68 млн грн. Цього вистачило б на 17 безпілотників Autel EVO Max 4T або на два пікапи Toyota Hilux Comfort 2.4 (150 к. с.).

Цікаво, що конкурентами були ТОВ «Сільвер Групп Стар», яке запропонувало виконати замовлення на 7,29 млн грн дешевше, та ТОВ «ВТК Плюс», чия пропозиція була на 6,53 млн грн вигіднішою. Однак замовник відхилив їхні запити через відсутність таких документів: акта перевірки Держпродспоживслужби щодо дотримання вимог законодавства про харчові продукти, виданого не раніше IV кварталу 2024 року, на складське приміщення постачальника, кількох сертифікатів відповідності.

Департамент освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради очолює Богдан Белов, а уповноваженою особою з публічних закупівель є Сергій Писменний. Черкаською «Каштан-плюс» керує та володіє місцевий мешканець Іван Запорожець. Йому також належить інше підприємство-постачальник харчування — «Юейтранспорт».

Послуги «Каштан-Плюса» регулярно потрапляли в поле зору правоохоронних органів. Зокрема, у 2020 році поліція відкрила кримінальну справу за фактом завищення цін на картоплю. Також прокуратура розслідувала завищення цін на молочні продукти.

З 2016 року фірма «натендерилася» 536,36 млн грн, найбільше в нинішнього замовника. ■

НОМІНАНТИ

Підкова щастя, вершини і хрести

Як Олег Боньковський відроджував ковальське мистецтво і чому заслуговує на Шевченківську премію

Володимир БАДЯК, професор, доктор філософії в історичних науках
Львів

Цю розповідь варто починати щонайменше з того, що на вершині Степана Бандери в Кавказьких горах Грузії, на висоті 4 тис. 380 метрів, у вересні 2013 року встановили 12-кілограмовий кований хрест, створений Олегом Боньковським. Нині засновник кафедри художнього металу Львівської національної академії мистецтв, учасник престижних ковальських симпозиумів в Україні, США та країнах Європи з доробком «Ковані хрести» претендує на здобуття Шевченківської премії в номінації «Декоративно-прикладне мистецтво».

Цей екскурс у повномасштабний період сучасної російсько-української війни нагадує знакові для спротиву ворогам Кобзареві слова з далекого 1845 року: «І вам слава, сині гори, кригою окуті. І вам, лицарі великі, Богом не забуті. Боріться — поборете, вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава і воля святая!».

І йдеться передусім не про скорботу. Хрести у ранній східнохристиянській іконографії зображували як дерево життя. Навіть розп'ятий Христос постає перед кожним передусім не як той, хто помер на хресті, а як той, хто хрестом переміг смерть.

Від художньої обробки скла — до металевої пластики

Життєва дорога Олега Боньковського, вторована пошуком і пластичними витворами людського сумління та християнськими чеснотами, почалася зі стежини на славетній Волині, овіяній казковими привидами, легендами, драматичною правдою та звитягами. Село із загадковою назвою Вовкови, зване від 1545 року, — органічна частинка цієї історії: поруч — битва під Берестечком (1651 р.), свавілля москальсько-польських окупантів, жертви Другої світової війни, де Волині випало особливо трагічне випробування та місце зродження нескореної Української повстанської армії.

Закінчив Львівське художньо-промислове училище імені Івана Труша (1960 р.). Здобув вищу освіту у Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва. Опановував фах у відділі художньої обробки скла при кафедрі художньої кераміки.

Створюючи серію експериментальних вітражів, люстр, потребував традиційних металевих обрамлень, перегородок. Відтоді став захоплюватися металом.

Перші твори Олега Боньковського, виготовлені із заліза, представляли дрібну металопластику («Газди курять», «Танок з топірцями» тощо). Вони мали виставкове призначення, проте наснажували, спонукали до розширення тематичної експозиції.

Так сталося, що у середині ХХ століття ковальство майже на пів століття зникло з ремісничої і мистецької арени. А у 1970—1980 роках почався європейський рух відродження галузі ковальства.

Перша персональна виставка з художнього металу Олега Боньковського відбулася 1984 року у Львові. Вона була першою виставкою в Україні з цього виду мистецтва. У доробку тоді було близько 70 робіт: декоративні панно, вази, бра, пластика, підсвічники, тарілки, вітражі, світильники, решітки.

Ковальство як творчість

Переломним в освоєнні заліза як мистецького матеріалу було замовлення на виготовлення для громадського приміщення захисних решіток, популярно відомих як «ґрати». Майстер вирішив надати їм декоративного привабливості.

Справа виявилася непростою, бо вимагала технологічних знань і вміння. Тож відвідав кілька кузень краю, все більше захоплюючись ковальством. «Вогонь, який палає, кусок заліза, що під вправними руками стає витвором мистецтва, — все це породило любов до професії», — зізнається пан Олег.

Тоді перечитав спомини Івана Франка «У кузні». Олега Боньковського буквально переслідувала знаменита арія Мефістофеля про людей, що «гинуть за метал». Гинули за метал благородний — золото. А він заповажив метал чорний — залізо. Вник у таїни його історії.

Спочатку людина мала справу з «чистим» (нержавіючим) метеоритним залізом, який обожнювала, вважала «небесним каменем». Через рідкість із нього виготовляла лише дрібні прикраси, які цінувалися набагато дорожче, ніж золоті. Серед кількох тонн золота й кількох тисяч речей з різних матеріалів у гробниці єгипетського фараона Тутанхамона (XIV ст. до н. е.) тільки три предмети — скарабей (святий жук), браслет і кинджал, що лежали на мумії, були зроблені із заліза.

До земного заліза людина дісталася за тисячу років до нової ери, кілька сотень років вовтузилася із загадковою болотною (залізною) рудою, поки не вичавила з неї метал. Спочатку сиродутним спосо-

Олег Боньковський. Київ, 2025 р.
Фото Національної спілки художників України.

бом, внаслідок чого при температурі до тисячі градусів отримувала тістоподібну масу, яку проковувала, ушліщувала в криці, домагаючись міцного заліза.

Назва «криця» набула широкої літературної метафоричності, ототожнення з міццю, незламністю. Згадаймо Лесю Українку: «Слово, чому ти не твердая криця, що серед бою так ясно іскриться?». Глибокий зміст цих рядків видатної поетеси Волинського краю Олег осягнув ще за шкільною лавою, переймаючись насамперед рідним словом, любов'ю і вірністю до якого в нього ніколи не похитнулася.

Олег Боньковський для творчості вивчив інший, новітній спосіб добування заліза — металургійний, коли при температурі 1 тис. 530 градусів руда плавиться, важке залізо осідає на дно, вгору сливаються легкі шлаки. Тобто зникла потреба проковувати тістоподібну болванку криці. Цей технічний прогрес був вирішальним у витісненні знарядь з інших матеріалів. Сприяв появі окремого соціального стану ремісників.

Найдавніші сліди ковальства залишили на теренах сучасної України кочові кімерійці (VIII—перша половина VII ст. до н. е.). Вони вже виплавляли крицеве залізо, високовуглецеву сталь, знали цементування металу, ковальську зварку.

Поширюватися ковальство на теренах України почало у середньовіччі, маючи ужиткове та декоративне призначення. Фахове ковальство формувалося на межі між високим ремеслом і мистецтвом. Умовно воно поділялося на сільське і міське. Перше — це реманент та інші потреби для господарств. Друге — брами, решітки, балкони, котрих без декоративних прикрас важко уявити.

Олег Боньковський ще застав майстрів старої ремісничої школи. Бесідував біля горна з В. Бойком, чий практичний вправ з розпеченим залізом були справжнім майстер-класом. Сам пізнав і передає далі: завжди запорука фахового ремісника — вміння легко, швидко та влучно вдарити по металу, зекономивши час та енергію. Така майстерність напрацьовується роками.

На підході до «Арсеналу» і в Музеї Франка

Коваль Олег Боньковський «економно» виконує «підкову щастя» за трьома нагріваними заготов-

Виставка художнього ковальства народника України Олега Боньковського в Національному музеї у Львові. 2023 р.

Фото з сайту zahid.espresso.tv.

Бетонний барельєф Олега Боньковського «Камінний хрест», 1972 р.
Фото з книги «Ковані хрести».

ки. Розробив методику, що полягає у створенні загальної концепції проєкту, яка потім доповнюється оригінальними деталями. Досконало володіє такими прийомками, як осадка, витяжка, рубка, пробивання отворів, згинання, закручування, звивання, вигладжування візерунків тощо.

За окремими винятками — відмовляється від зварювання, практикує давні способи з'єднання заготовок — заклепку. Зазначає: «в художньому ковальстві заклепка, крім фіксуючої функції, відіграє особливу роль як декоративний елемент, що прикрашає виріб».

Олег Боньковський першим почав відроджувати ковальське мистецтво у Львові, пов'язане з низкою металевих вивісок на функціональних давніх спорудах. Без перебільшення, мільйони гостей міста бачили вивіску-емблему на куті фортифікаційної будівлі другої половини XVI століття Музею холодної зброї «Арсенал». На ній два щити з геральдичними зображеннями гербів Галича (птаха галки) та Львова (лева) символізують горит, у якій композиційно вклядено збільшені копії зброї XVI—XVIII століть: списа, бойових сокир, мечів, алебардів.

Ще 1979 року Меморіальний музей Івана Франка у Львові прикрасив триптих настінної пластики «Мойсей» — із заліза, міді, дерева, виготовлений методом карбування (36x36 см.).

Своєрідним етапним підсумком для митця стало монументально-тематичне панно «Дерево ковальського ремесла» (360x360 см), що знайшло людне місце у трускавецькому санаторії «Карпати». Панно, наче панорама, розкриває достовірні сюжети з історії цього ремесла. У верхній правій частині впадає у вічі невеликий, проте виразний бронзовий Тризубець. Був це рік 1990-й, тобто — до офіційного проголошення Української держави з її символами. Проте мистець, який утвердився як творча особистість, яскраво засвідчив свою національно-політичну позицію.

У той доленосний час життєва дорога повернула Олега Боньковського до альма-матер, до викладацької роботи. В інституті було запроваджено спеціалізацію з художнього металу.

Роботи Олега Боньковського є на різних континентах. Особливо плідною була співпраця з мерією австрійського міста Ібзітц. Організована нею міжнародна конференція Ferraculum-2000 у стародавній кузні мальовничих Альп дозволила студентам збагатити ковальське вміння; пам'ять про це нагадує викуваний ним килим «Орнаментальна музика Карпат» (150x250 см) для міської зали засідань. Паркову галерею одного з власників у Швейцарії прикрасили «Ластівки», яких вважають чи не «найціннішим» виробом українського коваля.

Упродовж майже п'яти років Олег Боньковський навідувався в американське місто Пітсбург, де знався з власником майстерні «Залізний рай» Джоном Валтером. Там залишив сотні робіт різноманітного функціонального призначення та мистецької винахідливості й вартості. Докладний опис зробленого тоді вміщено в праці В. Могилевського та Ю. Іванченка «Коваль з України. Олег Боньковський» (2013 р.). А починалася та співпраця із запрошення митця на конференцію асоціації ковалів Північної Америки Авапа-2002 (штат Вісконсин, США).

Іздив у США, бо потрібні були гроші, аби викупити кузню у Львові. І ця майстерня запрацювала. Реконструйована та пристосована до праці неприбутна кузня, що губилася у дворі за будинками, гаражами, високою огорожею та чагарниками, посіла особливе місце в творчості мистця. Кузня, якої торкнулися модерні технології, по суті, втративши «романтичний» ковальський міх, усе ж залишається архаїчним винаходом людини в хорошому розумінні цього слова.

Тут побачили світ сотні творів різного призначення та тематико-художнього спрямування. З-поміж них у підвалах будівлі XVI століття Львова з аничним склепінням, стінами з грубого каменю, цегли — вмонтовано підсвічники в кафе «Хорс», названого на честь бога небесного вогню і нічного світла з ликом у всевидячого ока; далі «Сварог» — той, що викував перший плуг і оброчку; наступний «Велес» — символ краси й музики; уособленням весняного сонця й пробудженням природи зринає постать — «Ярило»; володарем блискавки й грому є «Перун», а також ті, які ідеалізують весільну пару та сімейну злагоду, — «Ладо і Лель».

В альбомі-каталозі «Ковані хрести» (2024) представлені роботи крайніх чотирьох років. Композиції вирізняються креативністю форми та доповнені філософською глибиною авторських трактувань. «Автор експериментує, вдаючись до розмаїтих декоративних елементів і пластичних форм, але при тому не втрачає канонічного силуету хреста, тому його хрести можуть використовувати у храмах, прикрашаючи їх», — констатує отець доктор Севастіян Дмитрух, студит. У творчому доробку Олега Боньковського є хрести «Мазепинське бароко» та «Присвята Небесній сотні».

Початково митець для альбому запропонував 19 хрестів, присвячених перемозі України над московією. Хай справдяться сподівання людей, з Божою допомогою. ■

НОМІНАНТИ

Бездум'я

«на реальних подіях»

Костянтин РОДИК

Нова книга Василя Шкляра «Заячий костел» (Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2024) за всіма зовнішніми ознаками — історичний роман. Нібито. Бо вже давно і справедливо Михайло Назаренко і Тетяна Кохановська поставили під сумнів «історичність» усієї Шкляревої прози у статті з промовистою назвою «Через жанр до міту»: мовляв, наш письменник «прагне абсолютного історизму», навантаженого виховним завданням, а це означає «нескінченне блукання мітичним колом» (Літературна дефіляда. — К.: Темпора, 2012). Отже, Шкляр переймається не історіографією, а мітотворенням. Як Гоголь, котрий у його світогляді посідає чільне місце.

Під цим оглядом Шкляр — це «виправлений» Гоголь, «очищений» від імперської інфекції; «Залишенець. Чорний ворон» і «Маруся» — гендерні версії «Тараса Бульби» у наступних століттях. Автор не надто й приховує цю тяглість, перефразовуючи Гоголеву фразу: «Що, брате, помогли тобі твої жиди?». А це ще й алюзія на іншу мітологію, Шевченкову, не менш знакову для Шкляра. Аж до її античної огласовки: «І ти, Гамаліє, з ними?!».

Взагалі-то, це до питання, наскільки міти допомагають, а наскільки — як надмірні очікування — шкодять. Костомаров уважав — шкодять. На потвердження створив неперебутній роман «Чорна рада», антагоністичний і до Шевченка, і до Гоголя. Ще один вершинний критик літературної мітології, Гомбрович, вважаючи земляка-нобеліанта Сенкевича неабияк талановитим письменником, водночас нещадно критикував його «Вогнем і мечем» як симетричну відповідь «Тарасові Бульбі»: мовляв, обоє загралися.

Суперечка щодо «корисності» мітів не вщухає донині. У фільмі «Конклав» британця Едварда Бергера (8 номінацій на «Оскар-2025») декан кардинальської курії виголошує промову перед виборами нового Папи: впевненість, каже він, є одним з найбільших гріхів. Інтрига полягає у недопущенні перемоги кардинала Тедеско з його чорно-білими трактуваннями, зокрема і щодо терористичних атак на Рим, які супроводжують папські вибори (конклави). Позиція Тедеско базована на мітах і нагадує Шкляреву. Врешті, перемагає кандидат, який сповідує толерантність-політоректність. Так, ніби у травні 1940-го прем'єр-міністром Британії став би не Черчилль, а лорд Галіфакс. До чого б це призвело?

Від Тегерана-1943 толерантність-політоректність Рузвельта почала брати верх над мітотворчістю Черчилля. Внаслідок світ отримав Холодну війну, а по примарному двадцятип'ятилітньому перемир'ю — нову гарячу. То хто правий — мітологи чи раціоналісти?

Відповіді немає. Справа у дозуванні. Василь Шкляр у «Заячому костелі» помітно відійшов від полум'яних гіпербол «Залишенця», хоч вигадливість карикатуриста (у доброму сенсі) залишається: наприклад, вигадав ще одне словце на означення кацапів — «чоловічина». Відійшов від чорно-білої палітри аксіом у бік миготливої градації нюансів. Говорить, ніби, те саме, але наче іншою мовою. Мовою міту: «Не знаю, що таке патріотизм, як не знаю групу своєї крові».

Цей відхід від прямолінійнос-

ти до коловорти почався, либонь, із «Троці» (2017). В автобіографічній книжці «Треба спитати у Бога» (Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2020) Шкляр пригадає роботу над тим романом: «Я вивчав документи так, наче був суддею апеляційного суду і мені подали цю справу на касаційний перегляд». На касаційний перегляд раніших упевненостей.

Так, «Чорного ворона» можна трактувати за спробу актуалізувати спогади Горліс-Горського (оте «виховне завдання»). Якби Горлісів «Холодний Яр», що з'явився на нашому ринку 1993-го, «відразу ввели до шкільної програми, сьогодні Україна була б інакшою», — вважає Шкляр. Теоретично переконлива думка, та як було би насправді — хтосна. Проте достеменно знаємо: «Залишенець» (2009), який сюжетно мало відбивав від «Холодного Яру», досягнув своєї мети у просуванні української масової свідомості до «інакшої», патріотичнішої за групою крові.

Формально «Заячий костел» — так само актуалізація щоденника литовського партизана Льонгінаса Балюкявічуса-Дзукаса, виданого в Україні 2016-го (Л.: Кальварія), спогади кінця 1940-х про збройний спротив за умов тотальної окупації; та сама ситуація, що в українських упівців; ті самі залишенці Холодного Яру. Під цим оглядом «Заячий костел» — такі історичний роман.

Але написаний інакше, навіть порівняно з «Троцею», де наш автор уперше застосував біокулярну оптику: пізніше коментування подій з точки зору зацілілого учасника. У «Заячому костелі» це головний акцент: майже столітній ветеран пригадає молодість (навіть юність, з огляду на таку цитату: «Був серед нас найстарший, мав десь під тридцять, тому ми поважали його, як діда, і теж були не від того, щоб дожити до такого поважного віку»). Певною мірою прийом «рукопис у рукопису» завжди гальмує лінійну динаміку, але в нашому випадку — не аж так помітно. Попри певну неспішність сторітелінгу (порівняно з усіма попередніми творами, від «Ключа» починаючи), новий роман Шкляра не відкладеш «на потім».

Зовсім не тому, що «Шкляр» — це знак якості. Якраз у «Заячому костелі» він сам пробує вийти за межі «колії», сформованої його попередньою творчістю — вправного «жанровика», здатного на екшн вищого рівня. Тут є цікава автобіографічна нотатка (вустами головного персонажа-оповідача): «Ні, я зовсім не злякався старости, це по-своєму приємна штука, яка ні до чого не зобов'язує, але мене, друже, не полишає враження, що я щось забув у минулому, щось дуже важливе; му-

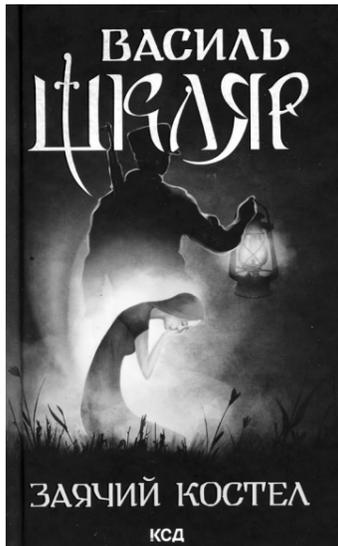
КОРОТКІ СПИСКИ: КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Жанрова література

Юрій ВИННИЧУК. Наречена вітру. Цензор снів. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 384+384 с. (п)
Зміські вали. Антологія української фантастики XIX–XXI століть. — Х.: Віват, 480 с. (п)
Владислав ІВЧЕНКО. Два пасинки митрополита. — Брустури: Дискурсус, 624 с. (п)
Владислав ІВЧЕНКО. Книга втрач і нестач: Межа Неваді. — К.: Темпора, 476+720 с. (п)
Андрій КОКОТЮХА. Підпільна держава. — Х.: Віват, 304 с. (п)
Юрій ШЕРБАК. Мертва пам'ять. Голоси і крики. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 320 с. (п)
Василь ШКЛЯР. Заячий костел. — Х.: Клуб сімейного дозвілля, 496 с. (п)

* оцінювалося 68 видань

** номінантів подано за абеткою — лауреати стануть відомі в наступному числі «УМ»

сив би там ще дещо зробити, щоб бути у злагоді з собою».

За великим рахунком, «Заячий костел» — вже не жанрова література, а повернення до себе на свою Ітаку. Але де вона? Академічна «Історія української літератури XX століття» (К.: Либідь, 1998) уперше прив'язала Василя Шкляра до Григора Тютюнника. Пізніше з нелегкої руки Володимира Даниленка усталася погляд на раннього Шкляра як на «епігона Григора» (Лісоруб у пустелі. — К.: Академвидав, 2008). Звісно, не поділяю клікбейтової тези про «епігонство» і вважаю помилковим висновок академіків, бо тоді просто не було змоги побачити все. Побачити справжнє джерело сучасного письменства, ім'я якого — Валерій Шевчук.

Це аж ніяк не протиставлення Григору Тютюннику, він справді намацав головну емоцію українського письма — інтелектуальну споглядальність. Через трагічну загибель не встиг усе те концептуалізувати власними творами. Валерій Шевчук, рухаючися цією траєкторією, створив матрицю цілої національної літератури. Коли Тютюнник у своєму щоденнику зізнався: «Відкрив у собі страшне почуття, що завжди і непомітно супроводжувало мене, — боязкість мріяти» (Вітчизна//1985, №11) — Шевчук утілював мрії у романах, які писав «у шухляду», йому тоді було перекрито шлях до публікації. Ці тексти публічно вибухнули тоді ж, як і посмертний щоденник Тютюнника.

У згаданій автобіографічній книжці Василь Шкляр багато місця приділив Тютюнникові, але не говорить (наскільки пам'ятаю) про Шевчука. Можливо, тому, що на тоді Шевчук став літературним повітрям, якого не помічаємо? Хай там як, стилістика «Заячого костелу» — уповні «Шевчукова»: «Ви ж, мабуть, знаєте, що де б ви не опинилися, завжди перебуваєте посередині світу»; «Поспіх у далекій дорозі поганий товариш, може завести під дурного хату». Так само, як і в раніших творах. Як-от у бойовику «Кров кажана», де подибуємо монологу психіатра: «Хворий страждає на манію запізнення. Він так скрізь поспішав, що й до нас прибіг ще майже здоровим, бо дуже боявся, що не встигне. Поспіх — взагалі хвороба на-

шого часу» (Сучасність//2003. №1). Або й у «Троці»: «Одинцем завжди вільніше чуєшся». І, звісно, це не про «епігонство», а про співавторство у мейнстрімі, хай там хто першим проклав курс.

Так, у «Заячому костелі» чимало спільного з ранніми творами Шкляра «Ностальгія» і «Тінь сови», реопублікованими лише 2014 року. Та що раніше, що тепер читач отримує ілюзію, ніби диво плетіння: миготять, гіпнотизуючи, письменницькі спиці, і раптом наче нізвідки з'являється складний узор. Цього разу — виразно мітологічний. Заячий Костел — легенда з часів так само легендарного литовського короля Міндовга. Останній рядок роману: «Заячий костел — це те, що ти дуже хочеш побачити, але не побачиш ніколи». Дуже схоже на український Іррі.

І — так: це упаковано у вельми популярну нині (але, в суті справи, ні про що) обіцянку «на реальних подіях». Або, коли хочете, історичного роману. Але, граючи у цю комерційну гру, Шкляр залишається собою. Тим, ким є, попри всі цілком заслужені триумфально-патріотичні епітети — жартуном-кепкуном, якот у принагідній згадці про Піфагора: «Історики припускають, що наймудріший грек був позашлюбним сином Аполлона». Залишається уважно-дотелним спостерігачем («чималі зубаті щуки, схожі на малолітніх крокодилів»). Часом приміряє на себе статус психоаналітика (партизан після тривалого перебування у кривіці зізнається: «Відколи сиджу без роботи, я став... відчуваю, що я став боязкішим»).

І тут варто звернути увагу на ще одну психоаналітичну прояву. Один з персонажів-хуторян описує свій ментальний стан під російською окупацією: «Поки спиш — жити можна, а далі хоч не прокидайся... Все помінялося місцями. Для мене тепер сон — це життя, а життя — це сон. Моторошний сон». Що виразно корелює зі стилістикою донецьких письменників, які пережили початок окупаційного жаху (Рафєєнко, Стяжкіна), та з романом «Часи сновидінь» Мстислава Чернова, який, будучи журналістом, зумів побувати й по той бік фронту.

За два місяці до появи «Заячого костелу» на ринку з'явився роман

Андрія Кокотюхи «Підпільна держава» (Х.: Віват, 2024) — про ті самі литовські події: війна після війни. Збіги дівців, їхні характеристики та ситуації у Шкляра і Кокотюхи часом вражають — ніби вони заглядали один одному через плече. Направду обидва «списували» у згаданого партизана-мемуариста Дзукаса. Гарзд, не списували, а відштовхувалися. І показовими є не так збіги, як відмінності у трактуваннях мемуарної інформації.

Приміром, різниця в «образі» підполковника НКВД Соколова — різниця векторів обох авторів: Кокотюха, прагнучи «реалізму», доволі переконливо змальовує типову фігуру у мейнстрімі. Шкляр — перетворює Соколова на карикатуру, персонажа злого міту. За кожним підходом — свої дивіденди і свої збитки. Але й переваги можна довести до абсурду. Це коли Кокотюха, експлуатуючи приманку «на реальних подіях», аж дві глави починає практично ідентичними вступами про поранену ногу енкаведиста.

До речі, про «енкаведиста»: саме так Соколова та його команду називають у романі. Але поруч з тим — так само постійний окупаційний переказ: «НКВС». Є у «Підпільній державі» прикметний діалог: хтось там вживає слово «советський», і представник окупаційної адміністрації суворо виправляє: «радянський». Зрозуміло: аборигенів треба змусити сприймати зайд в інтимних межах рідної мови. Але хто примуше Кокотюху повсякчас вживати винятково окупаційний конструкт-переказ?

Шкляр завжди мудріший за своїх персонажів, хоч би якими розумними вони були. Кокотюха — популіст від літератури, тож не може собі дозволити непопулярних коментарів. Ось советський ставлення-литовець повчає: «Влада — не походження. Влада — це люди, які її представляють». За тим відкривається справжнє соціопсихологічне провалля під назвою «колаборація». Та, оскільки «прости люди» (включно з більшістю його сьогоденних читачів) «просто собі ходять на роботу», — рефлексувати колабораційні проблеми автор не наважується.

Та й чи здатний? — ця думка мимоволі навідується, коли стикаєшся з такими-от «розмислами», як цілком штучний синонімічний ланцюжок без жодного сенсу: «Довше міркуєш — довше зважуєш. Довше зважуєш — більше вагаєшся. Більше вагаєшся — частіше думаєш про провали й втрати».

Це не рух думки — це чотки бездум'я. Веселун Борис Віан прокоментував би цю авторську знахідку так: «Він плюнув у повітря з викриком, аби мати розкутий вигляд» (Вибрані твори. — Х.: Фоліо, 1998). А не схильний до жартів Вітольд Гомбрович суворо попередив би: «Література — дама суворих звичаїв, і її не слід пощипувати по кутках» (Щоденник. — К.: Основи, 1999). ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

■ ГАСТРОТУР

Екскурс по чеській кулінарній мапі

Страви на будь-який смак

Дарка КОХ

Продовжуючи кулінарний тур країнами, які гостинно відчинили двері нашим біженцям, гріх не згадати наших братів-словаків — чехів. Цей сусідній з нами народ не лише прихистив наших жінок із дітьми, надав їм допомогу, а й радо ділиться з нами багатствами своєї культури, своїми традиціями, а в них — чимало схожого з нашою культурою, в тому числі й гастрономічною. І в цьому нічого дивного, адже частина України, як і Чехії, свого часу входила до складу Австро-Угорської імперії, а звідси й дифузія культури, традицій, звичок, у тому числі й смакових.

Скажімо, чехи дуже люблять, як і українці, страви з картоплі, м'яса, особливо свинини, різноманітну випічку. Від австрійців вони запозичили любов до віденських шніцелів, а також різноманітних штрудлів — з яблуками, вишнями тощо, в угорців перейняли любов до гуляшу, а в німців — готувати картопляний салат.

Наш земляк Юрій Кульчицький навчив не лише австро-угорців, а й усю Європу пити каву. Не стали винятком і чехи, які не уявляють свій сніданок без цього ароматного напою. Зазвичай вони готують зранку «турек», по-нашому — каву по-турецьки: в чашку насипають мелену каву і заливають її окропом (так звана «ледача кава»).

Та головною оздобою чеської кухні є кнедлики. Хто читав нетлінні «Пригоди хвацького солдата Швейка» Ярослава Гашека, той зрозуміє стан читача, коли той при описі цієї традиційної для Чехії страви нервово сковтує слину. Мабуть, «кнедлики» — це чи не найчастіше вживане у романі слово. Та й то сказати: хіба можна уявити чеську кухню без цієї страви — солодкої чи солоної, з посипкою чи підливою, з начинкою чи без?

Кнедлики ідуть як самостійну страву, а можна подавати їх як гарнір. Вони ніби родичі наших полтавських галушок, адже їх можна готувати з дріжджового тіста, а можна з картоплі чи кисломолочного сиру. Вони можуть бути схожі на закарпатські гомбовці — з сирного тіста та фруктову начинкою, а можуть бути начинені копченим м'ясом. Словом, про кнедлики можна писати романи не згірш Гашека.

Чеські господині дуже вправні, в чому я мала нагоду особисто переконатися. Глобалізація торкнулася далеко не кожної чеської сім'ї, тому тут досі гасдині готують повноцінні сніданки, обіди та вечері, печуть дуже смачну випічку. Правда, життя у великих містах наклало свій відбиток і на звички їхніх мешканців, тому снідають тут переважно кавою (часто какао чи чаєм) та рогалями з маслом та джемом або ж бутербродами з сиром чи ковбасою чи шинкою. Проте курс на здоровий спосіб життя і тут дається взнаки, тож на зміну калорійним сендвічам приходять мюслі з молоком та горіхами, фруктами тощо.

Але обід у чехів має бути повноцінним — з різноманітними салатами (до речі, ще донедавна їх не заправляли нічим — ні майонезом, ні сметаною, навіть оливковою олією), супами, другими стравами.

Найбільшою образою для господині буде те, що ви не доїли страву, залишили бодай крихту їжі на тарілці — це неповага до хазяйки дому, і непоштивість ставлення до харчів. Чехи ніби й не пережили Голодомору, але в них не прийнято викидати продукти на смітник (на відміну від багатьох українців). Не буде порушенням етикету, якщо ви в ресторані чи в гостях вимачаєте залишки підливи чи соусу на тарілці хлібом і з'їсте. Навпаки, залишки їжі розціняють як моветон.

Чеснечка

Як і в будь-якій кухні, в чеській також присутні розмаїті перші страви — це і грибні та рибні юшки, гороховий, квасолевий супи, є й дещо незвичні для нас — суп із фрикадельками з печінки, капуста з ковбасками або ж капуста із квашеною капустою з яблуками. Від наших перших страв вони відрізняються хіба що трохи незвичним для нас кисло-солодким смаком та великою кількістю приправ, які не притаманні чи рідко вживані у нашій кухні, — це і майоран, і кмин. Дещо незвичним для наших гурманів є часниковий суп — чеснечка, дуже поширений у Чехії. Це трохи екзотична, як для нас, страву, хоча продукти всім відомі. Тож спробуємо приготувати її.

Для чеснечки нам потрібно 1,5 л м'ясного бульйону, 500 г м'яса з копчених реберець, 3 картоплини, головка часнику, одне яйце, сіль, перець — до смаку, пів чайної ложки майорану, пів чайної ложки кмину, грінки, 150 г твердого сиру.

З копчених реберець зрізати м'ясо, порізати його на невеликі кубики (самі реберець можна використати для бульйону). Картоплини почистити, помити і також нарізати кубиками. Часник почистити від лушпиння і дрібно посікти.

У киплячий бульйон вкидаємо м'ясо, картоплю та додаємо часник. Після того, як картопля стане м'якою, додаємо сіль, перець, майоран та кмин. У мисочці збиваємо вилок яйце, а потім вливаємо його в киплячий суп, постійно помішуючи, щоб утворилися ніби макаронинки з яйця. Тим часом підсушуємо в тостері чи в духовці кілька скибок житнього хліба, нарізаємо його на кубики. Натраємо на грубій тертці сир. У порційні мисочки наливаємо чеснечку, викладаємо зверху грінки і посипаємо тертим сиром. Чехи жартують, що найсмачніша чеснечка 1 січня,

Кнедлики — основа чеської кухні.

коли після зустрічі Нового року зранку чоловіки страждають на важке похмілля.

Легендарні кнедлики

Рецептів приготування кнедликів існує така кількість, що обрати якийсь один дуже складно. Мабуть, варто зупинитися на класичних кнедліках з дріжджового тіста, які давно стали для чехів другим (вареним) хлібом. А для оригінальності додамо в тісто грінки.

Отож нам знадобляться: кілограм борошна грубого помолу (якщо ж у вас немає такого, то можна змішати 500 г пшеничного борошна з 500 г манки), 1 яйце, 20 г свіжих дріжджів, 1 ст. л. цукру, 4 скибки батона, 0,5 л теплого молока, 0,5 ч. л. солі.

Скибки батона наріжемо кубиками та обсмажимо на сухій сковорідці, щоб хрустіли (можна підсушити в духовці). Висипаємо половину борошна в миску, додаємо дріжджі, цукор, вливаємо половину молока і замішуємо опару, ставимо її в тепле місце, щоб трохи піднялася. Тепер досипаємо решту борошна та манки, додаємо сіль, вбиваємо яйце, вливаємо решту молока і замішуємо тісто. Коли воно вже добре вимішане, додаємо кубики грінок,

вмішуємо їх у тісто, накриваємо миску рушником чи харчовою плівкою та ставимо в тепле місце, щоб тісто піднялося вдвічі (десь на пів години).

Стільницю притрушуємо борошном, викладаємо тісто і ділимо його на 6 частин, кожна з яких розкачуємо в товстенький валик. Паралельно ставимо на плиту велику каструлю з водою на великий вогонь, додаємо солі (на 5-літрову каструлю — десь 2 ст. л. солі). Коли вода закипить, викладаємо обережно два валики тіста і варимо 9 хвилин, потім перевертаємо їх на другий бік і варимо ще 9 хвилин, після чого легенько викладаємо на тарілку і проколюємо кнедлики дерев'яними паличками (скажімо, від суші), інакше вони «здуються» і втраять свою пористу структуру. Таким самим чином варимо решту кнедликів.

Готові «ковбаски» з тіста нарізаємо кулінарною ниткою на кружальця товщиною 3 см.

Звісно, найкраще їсти кнедлики свіжими, проте й на другий, а то й на третій день вони цілком підійдуть на гарнір. Маленький лайфхак, як «освіжити» кнедлики: покласти їх у пакет, злегка побризкати водою, закрутити і поставити буквально на хвилину в мікрохвильовку.

Соус «Райска» — з «райске яблечко».

Чеснечка — традиційний чеський суп.

Солодкий соус «Райска» з «райске яблечко»

Чехи дуже люблять різні підливи та соуси — до м'яса, риби ну і, звісно, кнедликів. Це може бути цибулевий соус, з кропу а чи з часнику. Але одним з найулюбленіших є соус «Райска», який готують із томатної пасти, а помідори, як відомо, у нас на Закарпатті й у Чехії називають «райске яблечко». Правда, свіжі помідори мало хто використовує для цього соусу — переважно беруть томатну пасту. Особливістю цього солодкого соусу є те, що до його складу входять... пряники. Звісно ж, не тульські, а пардубицькі (назва походить від назви чеського міста Пардубіце). Одним з інгредієнтів пряників є мед, тож і соус виходить солодким. Правда, дехто любить цей соус із кислинкою, тому додає до нього лимонний сік.

Отож для приготування «Райска» потрібно: 1-1,5 л м'ясного бульйону, 100 г вершкового масла, 10 зернят чорного перцю, 5 — духмяного, невелика паличка кориці (можна замінити меленою — десь 1 ч. л.), 2 цибулини, 100 г цукру, 200 г томатної пасти, сіль до смаку і, звісно ж, пряники. Їх знадобиться 4-5 штук.

М'ясо, з якого ви будете готувати бульйон, чудово підійде для другої страви, а сам бульйон — для основи соусу.

Для початку чистою цибулю, нарізаємо кубиками і підсмажуємо в сотейнику на половині масла. Як тільки цибуля почне набувати золотистого кольору, всипаємо цукор і добре все вимішуємо, щоб він не пригорів. Потім викладаємо в сотейник томатну пасту і просмажуємо з цибулею, постійно помішуючи, щоб вона не пригоріла. Вливаємо бульйон, додаємо спеції, сіль і доводимо все до кипіння (хвилин 10).

Тим часом пряники натираємо на крупній тертці і всипаємо до соусу, продовжуючи його помішувати. Кип'ятимо ще хвилин 10, щоб пряники розварилися. Готовий соус проціджуємо через густе сито, добре перетираючи всі інгредієнти. Проварюємо соус іще раз, додавши решту масла, щоб він отримав маслянистий блиск і ніжніший смак. Хто любить кислинку — додає ложку лимонного соку.

Таким соусом можна полити відварене м'ясо і подати з кнедліками. Дехто й просто вживає його з самими кнедліками. ■

Олександр Каравасюк
захисник ФК «Динамо» (Київ)

«Зробимо все можливе, щоб знову чемпіонський трофей був у нас».

Григорій ХАТА

Лічені дні залишилися до рестарту футбольного чемпіонату України. Друга частина сезону відкривається 21 лютого матчем у Ковалівці, де місцевий «Колос» прийматиме «Чорноморець». Обидва колективи наразі перебувають у нижній половині турнірної таблиці, хоча амбіції клубів сягають значно вищих позицій. «Моряки» — узагалі на передостанньому місці й за будь-яких обставин прагнуть залишити зону вильоту.

На зимову паузу одеський клуб ішов, маючи заборону на здійснення трансферів, але з'явилася інформація, що днями «Чорноморцю» вдалося розв'язати фінансові проблеми, котрі призвели до обмежень. Зрештою, для швидкого латання кадрових дірок у клубі взимку зробили ставку на орендованих гравців (зокрема, й із «Шахтаря») і наставник «синьохорних» Олександр Бабич сподівається, що за час зимової підготовки його команда стала сильнішою й здатною досягти бажаного результату.

Під час зимової паузи клуби УПЛ досить активно діяли на трансферному ринку, а чимало переходів відбулося й усередині самого чемпіонату. І, звичайно, найактивніше над трансферами працювали саме ті клуби, котрі потребували додаткових зусиль на шляху до окресленої напередодні старту сезону мети.

У донецького «Шахтаря», попри десятичкоче відставання від «Динамо», не приховують, що думають лише про чемпіонство. В умовах, коли з наступного сезону Україна матиме лише одну путівку до Ліги чемпіонів, чемпіонський орієнтир для «гірників» — домінуючий пріоритет.

Григорій ХАТА

Уже за рік в італійському Мілані має відбутися XXV за ліком зимова Олімпіада. А ЧС-2025 — хороший індикатор того, в якій точці готовності до головних стартів чотириріччя перебуває біатлонна збірна України. У календарі підготовки «синьо-жовтих» до майбутніх білих Ігор «мундіалю» у швейцарському Ленцерхайде — це, по суті, заключний контрольний старт, який за всіма параметрами максимально наближений до Олімпійських ігор. Єдина, мабуть, різниця — на Іграх нервів та відповідальності буде в рази більше.

Утім відчувають наші спортсмени пристойний тиск і на ЧС-2025, хоча й кажуть, що він мало чим відрізняється від етапів Кубка світу. «Кожен може побачити: чемпіонат світу — те саме, що і Кубок світу, але інші медалі. А по факту підготовка та сама, змагання ті ж», — зауважує Віталій Мандзін.

Хай там як, а лідери збірної — Дмитро Підручний та Юлія Джима — знають, що уболівальники та наставники очікують від них медальних звершень. При цьому індивідуальних медалей українські біатлоністи не вигравали на ЧС починаючи з 2019 року. А в перших двох персональних гонках ЧС-2025 Дмитро та Юлія показали не надто високий результат. Джима фінішувала найви-

■ ФУТБОЛ

На межі можливостей

Перед поновленням чемпіонату країни вітчизняні гранди чітко окреслюють свої амбіції

Київські динамівці обіцяють повернути чемпіонський трофей до столиці.
Фото з сайту fc.dynamo.com.

«Доходи від Ліги чемпіонів мають для «Шахтаря» надзвичайне значення. Ми повинні регулярно бути в груповому етапі, інакше це вплине на нас дуже сильно. Тому потрібно зробити все, щоб виграти УПЛ, хоча й у цьому випадку на команду чекають матчі кваліфікації», — заявив перед рестартом чемпіонату генеральний директор гірницького клубу Сергій Палкін.

Під час зимової паузи «Шах-

тар» попрощався з низкою вітчизняних виконавців та водночас здійснив одне з найбільших у своїй історії дороготартівних придбань, підписавши п'ятирічний контракт з 18-річним бразильським талантом із «Флуміненсе» Кауаном Еліасом. Наставник «гірників» Марино Пушич заявив, що взимку його хлопці працювали старанно й показали переможний менталітет, і це дозволяє тренеру з оптимізмом диви-

тися в майбутнє.

При цьому представники головного конкурента донецького клубу обіцяють своїм шанувальникам зробити все можливе, щоб чемпіонський трофей знову був у «Динамо».

Насправді суперничати за високі місця «Шахтарю» доведеться не лише з лідером чемпіонських перегонів. «Олександрія», котра наразі в турнірній таблиці перебуває поміж грандів, також

не проти зберегти вітчизнянську позицію. В січні олександрійський клуб підписав короткостроковий контракт з ексдинамівцем Володимиром Шепелевим, а також у розташуванні команди з'явився бразилець Маріегамн Кледсон Карвалью да Сілва, що раніше грав у чемпіонаті Фінляндії. Зберегли олександрійці в своєму таборі й ключового гравця центру поля Івана Калужного, котрий після успішного дебюту за національну збірну України одразу зацікавив низку вітчизняних та іноземних клубів.

Про бажання боротися за єврокубкові місця заявляють і в «Поліссі». «Я вважаю, що ми суттєво підсилилися під час цього трансферного вікна. А наші амбіції незмінні — ми хочемо вигравати кожен матч. А це дозволить нам боротися за зону єврокубків», — наголосив головний тренер житомирського колективу Імад Ашур.

Починаючи з нинішнього сезону, єврокубковими в прем'єрлізі вважатимуться лише чотири перші позиції (це за умови, що національний кубок виграв хтось із призової трійки). А в чемпіонаті «Поліссю» за прохідне місце доведеться напряму конкурувати з «Кривбасом». При цьому житомир'яни залишаються й у розіграші Кубка України, що зрештою подвоєє їхні шанси на досягнення бажаної цілі.

А очільник криворізького колективу Юрій Вернидуб перед зимовою паузою говорив, що задоволений усіма своїми гравцями, а здійсненню трансферів заважатиме близькість фронту. Хай там як, а завершальний етап першої частини чемпіонату «Кривбас» провів на високому рівні й, очевидно, головний тренер сподівається, що зможе й надалі втримати команду на потрібному шляху. ■

■ БІАТЛОН

Фокус — на естафети

Після першого змагального тижня «мундіалю» представники вітчизняної біатлонної збірної мали здійснити чимало правок у своїй роботі

ще поміж українок у спринті та гонці переслідування — на 18-й та 22-й позиціях відповідно, проте це було аж ніяк не близько до п'єдесталу. Щоправда, перед стартом ЧС повідомлялося, що Юлія хворіла й вочевидь підійшла до «мундіалю» не в оптимальних кондиціях.

Так само не надто привабливими виглядають у Швейцарії й перші персональні результати капітана чоловічої збірної Підручного. У Ленцерхайде він став 37-м у спринті та 30-м у «персьюті», і це точно не той здобуток, на який розраховували спортсмен та його особистий наставник Юрай Санітра.

«З об'єктивних причин особисті гонки були не надто вдалі», — зізнався Підручний.

Через проблеми зі здоров'ям він, порадившись із лікарем, вирішив не стартувати на ЧС в індивідуальній гонці, тримаючи, очевидно, фокус уваги на командній естафеті.

Зазначимо, що в першій естафеті «мундіалю» — «міксті» — Дмитро допоміг збірній України потрапити до «топ-10». Виступаючи в ролі фінішера (на перших трьох етапах за українську команду бігли Ірина Петренко, Христина Дмитренко та Антон Дудченко), він завдяки хорошому ходу та відмінній стрільбі перемістив «синьо-жовтих» із 13-го на підсумкове восьме місце.

«Змішана естафета була хорошою в моєму виконанні. Попереду нові старту й можливість покращувати результат», — написав в інстаграмі Підручний.

Узагалі ж найвищим досягненням українських біатлонстів-чоловіків у двох перших гонках «мундіалю» був 35-й результат Антона Дудченка у спринтерських перегонах та 19-те місце Мандзіна в гонці переслідування.

«Перший тиждень чемпіонату світу — позаду: спринт — 36-й, гонка переслідування — 19-

Молодий талант української біатлонної збірної Віталій Мандзін із нетерпінням очікує другого змагального тижня на ЧС-2025.
Фото з сайту sport.ua.

й. Голодний до наступних перегонів. Нас чекає ще один тиждень захоплюючих заїздів», — зауважив представник молодшої генерації вітчизняних талантів біатлону 21-річний Мандзін.

Загалом, на першому тижні «мундіалю» українські біатлоністи багато говорили про свої промахи, новий досвід та подальшу роботу над помилками.

Одні спортсмени акцентували увагу на вдосконаленні стрільби, для когось було важливе покращення ковзання лиж, а хтось розповідав про новий для нього ефект гір, від якого швидко «забиваються» м'язи, та необхідність модернізації гоночної стратегії для покращення розкладки сил на дистанції.

Звісно, для підкорення спортивних висот важлива кожна деталь, і дрібниць, як відомо, у спорті великих досягнень не буває. За підсумками першого тижня змагань на ЧС-2025 українським біатлоністам було над чим працювати. Поправок потребували і робота на стрільбищі, і співпраця з сервісменами, і психологічні та тактичні налаштування спортсменів. Що ж, завдяки якісним корективам у цих питаннях українські біатлоністи та біатлоністки, думається, матимуть можливість показати пристойний результат в естафетних перегонах, де вони традиційно виступають у ролі потенційних претендентів на високі місця. ■

■ СКАНДАЛИ

Ще одна жертва

Проти Блейк Лайвлі висунули
нове звинувачення

Марія ТКАЧЕНКО

На тлі скандалу Блейк Лайвлі з Джастіном Бальдоні проти актриси висунули нове звинувачення. До судового позову справа ще не дійшла, але в соціальних мережах зірку «Пліткарки» знову «скасовують». Річ у тім, що одна з учасниць знімальної групи фільму «Просте прохання» заявила, що Блейк неодноразово доводила її до сліз під час роботи над картиною. Барбара Сземан, яка працювала помічником режисера, розкритикувала актрису в коментарях, які пізніше видала: «Мій досвід з усіма був просто приголомшливим, крім однієї людини, через яку я пішла з рекламної агенції. Вгадайте, хто ця людина... Я багато разів плакала

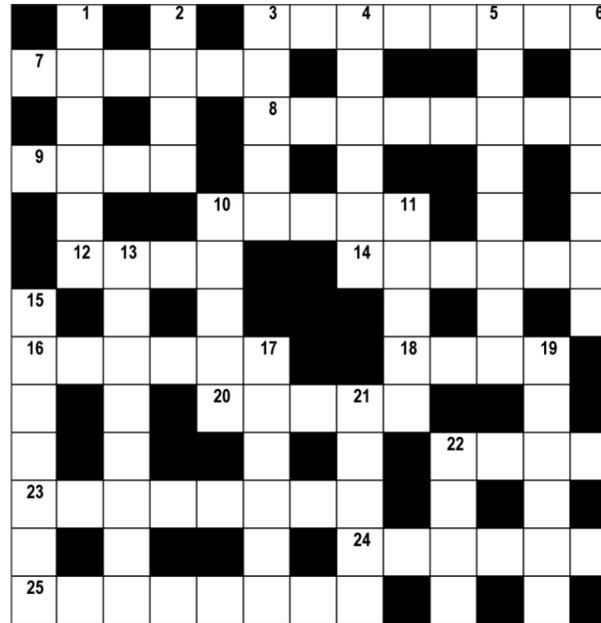

Блейк Лайвлі.
Фото з відкритих джерел.

дорогою додому, тому що так намагаєшся догодити тому, хто ніколи не буває задоволений і постійно принижує тебе. Не можу повірити, що карма справді повертається до неї».

Конфлікт між Джастіном Бальдоні та Блейк Лайвлі розпочався під час зйомок фільму «Все закін-

читься на нас». Наприкінці 2024 року він досяг свого апогею: Лайвлі подала до суду на Джастіна, звинувативши його в сексуальних домаганнях та наклепів. Після цього актори почали публікувати зустрічні позови одне проти одного. Судовий процес Лайвлі з Бальдоні триває й досі. ■

■ КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №7

По горизонталі: 3. Сукупність заселених людиною частин земної кулі, освоєна людством територія. 7. Гасовий нагрівальний прилад, що використовувався ще в 40-х роках минулого століття для приготування їжі. 8. Найбільший у світі молюск. 9. Газ, який утворюється в повітрі під час грози. 10. Харківський бійцівський клуб, з якого виросла проросійська партія Євгена Жилина. 12. Коханка Володимира Маяковського, яка опікувалася Сергієм Параджановим. 14. Військове звання молодшого командного складу в царській армії. 16. Документ, що засвідчує повноваження депутата. 18. Ударний інструмент, звук якого позначає початок і закінчення чергового раунду в боксі. 20. Українська річка і навчальний центр ЗСУ з полігоном. 22. Шматок тонкого заліза з бортиками для випікання. 23. Офіційна політика расової дискримінації, сегрегації та гноблення, яку впродовж 1948—1991 рр. проводили правлячі кола ПАР проти чорношкірого населення країни. 24. 40-й президент США, з яким порівнював себе Володимир Зеленський. 25. Церковний податок часів Київської Русі.

ліна, чийм насінням посипають хліб. 3. Старший син Тараса Бульби. 4. «Брязне ... об залізо кайданів, Пиде луна по твердинях тиранів» (Леся Українка). 5. Підрозділ у кавалерії, що відповідає піхотній роті. 6. Перша книга Бориса Акуніна із серії «Пригоди Ераста Фандоріна». 10. Срібні чи золоті пластини з орнаментом, якими прикривають зображення на іконі. 11. Родовий знак кримськотатарських ханів, зображений на прапорі. 13. Епоха Відродження. 15. Самоцвіт зеленого кольору. 17. Знак Зодіаку. 19. Сто соток поля. 21. Підземні багатства. 22. Один із бурндучків-рятівників, героїв популярного мультсеріалу.

Кросворд №6 Від 12 лютого

По вертикалі: 1. Князівський знак Володимира Великого, що став українським Гербом. 2. Пахуча рос-

■ ПРИКОЛИ

Після того як Беня Рабинович пробачив усім борги, його тато вирішив здати тест на батьківство.

Дівчата-близнюки сидять на лавці. Повз іде п'яний чоловік і починає на них дивитися. Одна каже: — Напевно, ви думаете, що у вас в очі двоїться? Ні, ми дійсно однакові.

Чоловік робить великі очі й запитує: — Що, всі четверо?

— Учора зізнався своїй нареченій в усіх колишніх гріхах. — Ну й що?

— Нічого не допомогло. Через два тижні весілля.

Продавчиня квітів звертається до студента. — Хлопче, купіть троянди для своєї дівчини. Нехай ці квіти говорять за вас.

Той подумав, понишпорив у кишені й попросив: — Дайте одну, я буду лаконічним.

Біля винно-горілчаного магазину лежить чоловік. — Ви п'яний чи з вами щось сталося? — запитує мільйонер. — Я тут для рекламних цілей.

■ ТАКЕ ЖИТТЯ

«Світить» довічне

Відомий артист «колекціонує» злочини

Марія НЕВЗГЛЯД

Останній позов проти Шона Комбса подала модель, яка стверджує, що він накачав її забороненими речовинами, після чого запропонував безпечно місце для відпочинку. Щоправда, натомість артист утримував її проти волі і кілька годин вчиняв сексуальне насильство. Перша частина її заяви відповідає десяткам інших позовів: вона стверджує, що він почастивав її напоєм під час заходу. Однак те, що нібито сталося далі, дещо відрізняється від попередніх звинувачень. Постраждала стверджує, що вона хотіла піти. Дідді ж запропонував їй переночувати в

нього вдома. Там він «агресивно чіплявся» до неї.

Юристи Дідді вже відповіли на ці звинувачення проти репера: «Незалежно від того, скільки позовів буде подано, зокрема тими, хто відмовився ставити свої імена під заявами, це не змінить того факту, що містер Комбс ніколи не вчиняв сексуального насильства і не займався торгівлею людьми».

Наразі Шон Комбс перебуває у в'язниці в очікуванні суду. Його заарештували у вересні 2024 року й звинуватили в рекеті, торгівлі людьми та сексуальному насиль-

Шон Комбс.
Фото з відкритих джерел.

тві. Загалом від рук артиста постраждало понад 120 осіб. Якщо виконавця визнають винним за всіма епізодами, то йому загрожує довічний термін. ■

■ ПОГОДА

20—21 лютого за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, без опадів. Вітер північно-західний, 1-2 м/с. Температура вночі -6...-7, удень -4...-7. Післязавтра вночі -10...-11, удень -6...-8.

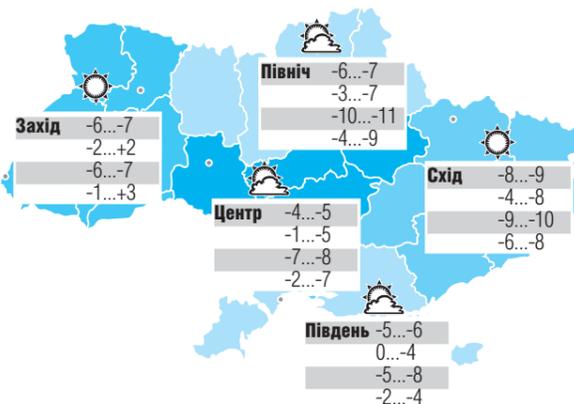
Курорти Карпат: хмарно, без опадів.

Славське: вночі +1...+3, удень +3...+6.

Яремче: вночі 0...+2, удень +4...+9.

Міжгір'я: вночі 0...+1, удень +3...+8.

Рахів: уночі 0...+1, удень +3...+7.

Україна молода

Передплатні індекси: 60970

Наша адреса:

03057, Київ, пр. Берестейський, 50

Електронна пошта редакції:

ukr.moloda@ukr.net

Рекламне бюро:

reklama-umoloda@ukr.net

Відділ реалізації:

0935171202

sale_umoloda@ukr.net

«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kyiv.ua>

Відділи:

економіки — wagner@ukr.net

культури, історії, суспільних проблем —

vsamchenko@i.ua

Редактор Михайло Дорошенко

Засновник і видавець —

ПП «Україна молода»

Свідоцтво про реєстрацію:

КВ №3386 від 29.08.98

© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Комерційні публікації виходять під рубриками:

«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана».

Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується

у видавництві:

«МЕГА-ПОЛІГРАФ» — у Києві

Зам. 3009007

Верстка та виготовлення

фотоформ —

комп'ютерний центр

редакції «УМ»,

Газета виходить

щосередини

Тираж 58168